

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

Olecko, 2025

Zamawiający:

Gmina Olecko
Plac Wolności 3
19-400 Olecko

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów:

Kierownik Projektu – Karolina Drzewiecka
Konsultant – Martyna Ciska
Analityk – Klaudia Kosińska

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami.....	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	9
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	11
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	11
4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	12
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	16
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).....	16
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy	59
5.2.1. <i>Położenie administracyjne</i>	59
5.2.2. <i>Zarys historii obszaru Gminy</i>	60
5.2.3. <i>Krajobraz kulturowy</i>	68
5.2.4. <i>Zabytki nieruchome</i>	73
5.2.5. <i>Zabytki ruchome</i>	74
5.2.6. <i>Zabytki archeologiczne</i>	74
5.2.7. <i>Zabytki w zbiorach muzealnych i innych</i>	75
5.2.8. <i>Dziedzictwo niematerialne</i>	78
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	80
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	85
5.4.1 <i>Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków</i>	87
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy	87
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń	102
7. Założenia programowe	103
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami.....	103
7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki	103
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	104
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	105
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	106
11. Załączniki	109
Spis tabel i rysunków.....	132
Spis załączników	132

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek czasów współczesnych. Jest to wartość materialna i niematerialna określająca nasze pochodzenie i kulturę. Na dorobek ten składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak również wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne ludzkości, m.in. w zakresie nauki, sztuki, architektury czy techniki. Elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki, w tym: zabytki ruchome, zabytki nieruchome oraz zabytki archeologiczne. Są one nie tylko cennym źródłem informacji nt. życia naszych przodków, ale również ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego, bowiem bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe stanowi istotną dla rozwoju lokalnych samorządów atrakcję turystyczną. Dziedzictwo kulturowe jest zatem fundamentem tożsamości danej społeczności, dlatego ważna jest jego ochrona w celu zachowania tego dorobku dla przyszłych pokoleń.

Obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przyjęty w formie uchwały program stanowi element polityki samorządowej i służy podejmowaniu działań w zakresie inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także promowania dziedzictwa kulturowego. Powinien być narzędziem mającym na celu eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, jak również wykorzystanie dorobku kulturowego na cele społeczne, gospodarcze i edukacyjne. Głównym odbiorcą programu jest lokalna społeczność, w tym właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, ale także wszyscy mieszkańcy danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy poprzez swoją działalność, wpływają na zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego danego obszaru.

Celem opracowania **Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028** jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy Olecko. Wskazane w Programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków oraz zwiększenie dostępności dla mieszkańców i turystów. Głównymi odbiorcami niniejszego dokumentu są mieszkańcy gminy, którzy bezpośrednio odczuwają efekty jego wdrażania. Poprzez działania edukacyjne, realizacja Programu może budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli

i znaczenia lokalnych wartości. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej.

Reasumując, przedmiotem niniejszego opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych gminy Olecko, a celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i opracowania programu opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2024 poz. 1292). Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów przez samorządy, zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. W myśl art. 87 ustawy, programy opieki nad zabytkami opracowywane są na 4 lata i mają na celu w szczególności:

1. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
2. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
3. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
4. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
5. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
6. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

Poprzednio obowiązującym Programem był Program opieki nad zabytkami Gminy Olecko na lata 2021-2024 przyjęty uchwałą nr BRM.0007.69.2021 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 18 czerwca 2021 r, który określał następujące priorytety działań:

- Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego,
- Priorytet II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

W okresie obowiązywania poprzedniego Programu zrealizowano następujące działania:

— **Priorytet I.**

- W latach 2021-2022 objęto opieką cmentarze i groby wojenne wpisane są do Gminnej Ewidencji Zabytków, w tym do rejestru zabytków, jak i do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Opieką objęto cmentarz wojenny w Zabieline, kwatery wojenne na cmentarzu ewangelickim w Olecku oraz grób francuskiego jeńca wojennego na cmentarzu ewangelickim w Babkach Gąseckich;
- Gmina Olecko w 2021 i 2022 roku otrzymała dotacje na wykonanie bieżących prac remontowo-konserwacyjnych w wysokości 7 000,00 zł w każdym roku. W ramach otrzymanych środków wykonano drobne prace porządkowe na tych terenach (koszenie trawy, naprawa ogrodzenia itp.);

- W 2021 roku dokonano przebudowy głównej alei cmentarza komunalnego przy ulicy Gołdapskiej. Koszt przebudowy wyniósł 135 300,00 zł. Wymieniono również ogrodzenie od strony ulicy Gołdapskiej koszt 100 000,00 zł;
- Zagospodarowanie terenu na zapleczu budynków przy Placu Wolności 19-21 wraz z remontem drogi wewnętrznej przy ROK w Olecku - wartość robót brutto wyniosła 546 673,50 zł. Zadanie zrealizowane z własnych środków;
- Teren przy Alei 450-lecia Olecka, wartość robót brutto wyniosła 223 820,09 zł, dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego: 141 588,41 zł. Zadanie ukończono w 2022 r.;
- Skwer przy ul. Młynowej w Olecku- wartość robót brutto wyniosła 102 001,58 zł, dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego: 86 701,35 zł. Zadanie ukończono w 2022 r.;
- Przebudowa pięciu przejść dla pieszych przy Placu Wolności w Olecku w formule zaprojektuj i wybuduj. Wartość robót budowlanych oraz inspektora nadzoru wyniosła 310 912,00 zł. Zadanie było dofinansowane w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg Wartość dofinansowania wyniosła 214 801,92 zł. Zadanie rozpoczęło się w 2021 r. a zakończone zostało w 2023 r.;
- Inteligentne przejścia dla pieszych - bezpieczna droga Twoja i Twoich bliskich. Przejścia na ul. 1 Maja, Nocznickiego, Grunwaldzkiej. Wartość robót budowlanych oraz nadzoru inwestorskiego wyniosła 201 018,50 zł. Zadanie rozpoczęło się w 2022 r., a zakończyło w 2023 r. Zadanie z budżetu obywatelskiego.

— **Priorytet II.**

- Uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uwzględniające zapisy dotyczące ochrony zabytków:
 - uchwała nr BRM.0007.77.2022 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28.10.2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Śródmieście – Centrum,
 - uchwała nr BRM.0007.62.2022 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 31.08.2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Armii Krajowej,

- uchwała nr BRM.0007.141.2021 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29.12.2021 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Parkowej

— **Priorytet III.**

- Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych,
- Wprowadzano i wzmacniano tematykę ochrony dziedzictwa do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez wsparcie i organizację zajęć na rzecz budowania więzi ze środowiskiem kulturowym gminy. Działania realizowane w placówkach oświatowych:
 - Przedszkole „Kubuś i Przyjaciele” w Olecku,
 - Przedszkole Krasnal w Olecku,
 - Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Olecku,
 - Szkoła Podstawowa nr 3 im. Jana Pawła II w Olecku.

Ponadto na terenie gminy przy Regionalnym Ośrodku kultury w Olecku działa Centrum Informacji Turystycznej. Działalność Centrum Informacji Turystycznej przyczynia się do rozwoju turystyki w gminie i daje możliwość turystom szybkiego dostępu do informacji, uzyskania bezpłatnych materiałów o najbliższej okolicy, historii regionu i ciekawych miejscach w sąsiedztwie oraz głównych atrakcjach. Centrum Informacji Turystycznej zorganizowało dwa quizy:

- quiz fotograficzny „Jak dobrze znasz swoje miasto?” (3 lipca 2022 r.). Gra ma zachęcać do przyglądania się otaczającym budynkom i miejscom, w tym detalom architektonicznym czy nietypowym formom w myśl idei zostać turystą we własnym mieście,
- quiz z okazji Światowego Dnia Turystyki (27 września 2022 r.) Uczestnicy odpowiadali na wylosowane pytania dotyczące Olecka i regionu.

Na terenie gminy znajduje się Regionalny Ośrodek Kultury Mazury Garbate w, którym działa Izba Historyczna oraz prowadzone są dwa zespoły ludowe. **Izba Historyczna** prezentuje historię miasta od lokacji w 1560 roku po czasy współczesne. Na wystawie znajdują się dokumenty, mapy, zdjęcia, pocztówki i pamiątki związane z ważnymi wydarzeniami, takimi jak budowa kolei, plebiscyt w 1920 roku, II wojna światowa czy osadnictwo na Ziemiach Odzyskanych. Izba

organizuje również spotkania, promocje książek i pokazy filmowe, pełniąc rolę centrum animacji kultury. **Zespół „Oleckie Echo”** wykonuje stare pieśni i regularnie uczestniczy w przeglądach, festynach oraz koncertach, głównie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Natomiast **Zespół śpiewaczy „Sedranianki”** pielęgnuje tradycje regionu, przypominając dawne zwyczaje i obrzędy oraz wykonując pieśni w gwarze mazurskiej. W strukturach ROK działa również Centrum Edukacyjno - Kulturalne w Kijewie. Przy Centrum działa aktywnie Koło Gospodyń Wiejskich Kije i Wianki w Kijewie, które krzewią kulturę mazurską.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki w Polsce objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Art. 5 Konstytucji RP brzmi:

„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka

i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Zaś w art. 6 ust.

1 Konstytucji RP czytamy: *„Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”.* Natomiast art. 86 Konstytucji RP wskazuje, że *„każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”.*

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest wspomniana ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2024 poz. 1292). Ustawa określa m.in. przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy zabytek to *„nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”.* Zabytki dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;

- zabytki archeologiczne – zabytki nieruchome, będące powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Zadania publiczne o znaczeniu lokalnym określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 z późn. zm.).

Z punktu widzenia niniejszego opracowania istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2024 poz. 1130 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 2024 poz. 725 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 poz. 54 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2024 poz. 1478 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 2024 poz. 1145, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 2024 poz. 87),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2024 poz. 1491 z późn. zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone

w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. 2022 poz. 385),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 2022 poz. 2393).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 2020 poz. 164 z późn. zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026

Dokument stanowi załącznik do uchwały nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r. (poz. 1470). Głównym celem Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, poprzez realizację trzech celów szczegółowych, podzielonych na następujące kierunki działań:

Cel szczegółowy 1: „Weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienie narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości”:

1. Podnoszenie wiedzy o grupach zasobu zabytkowego kraju,
2. Ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości,
3. Realizacja międzynarodowych zobowiązań.

Cel szczegółowy 2: „Wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków”:

1. Cyfryzacja procesów administracyjnych,
2. Wzmacnianie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków,
3. Reforma finansowania ochrony i opieki nad zabytkami.

Cel szczegółowy 3: „Rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja)”:

1. Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych,
2. Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

Cele gminy Olecko w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i wpisują się przede wszystkim w cel strategiczny 2 i 3 oraz wzmacniają realizację kierunków działań w nich zawartych.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Strategia została przyjęta uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”. Stanowi ona kontynuację i aktualizację przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 26 marca 2013 r. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 i jest jednym z instrumentów realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju.

Obecnie obowiązująca Strategia zakłada trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne poprzez: usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami, rozwój i wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.
2. Wzmocnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich poprzez: tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmocnienia uczestnictwa w kulturze, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, digitalizację, cyfrową rekonstrukcję i udostępnianie dóbr kultury, umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę, wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.
3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne poprzez: wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju, rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych, wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

Założenia Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

wpisują się w cele i założenia przyjęte w powyższym Dokumentcie, głównie poprzez realizację celu szczegółowego 2, w tym poprzez ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury.

4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Strategia została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XIV/243/20 z dnia 18 lutego 2020 r. i stanowi odpowiedź samorządu województwa

na zmieniającą się sytuację polityczną kraju i warunki społeczno-gospodarcze oraz przestrzenne regionu.

Celem głównym Strategii województwa jest:

„spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”

Cel ten realizowany jest przez następujące cele strategiczne:

1. Kompetencje przyszłości;
2. Inteligentna produktywność;
3. Kreatywna aktywność;
4. Mocne fundamenty.

Założenie zawarte w *Programie opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028* są spójne i wpisują się w priorytety oraz cele strategiczne zawarte w *Strategii rozwoju województwa* poprzez realizację **celu strategicznego 2.**

Inteligentna produktywność, w ramach którego uwzględniono m.in.: tworzenie nowych i udoskonalanie istniejących produktów turystycznych z wykorzystaniem nowych technologii, a także podniesienie jakości usług poprzez zastosowanie aplikacji, wizualizacji oraz wprowadzanie IT do obsługi ruchu turystycznego m.in. w muzeach, w terenie w tym na obszarach archeologicznych i cennych kulturowo oraz przyrodniczo.

Wspólnie, dokumenty te przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego województwa warmińsko-mazurskiego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego został przyjęty Uchwałą nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi podstawowe narzędzie dla kształtowania przez samorząd wojewódzki regionalnej polityki przestrzennej. Głównym celem polityki przestrzennej jest *ład przestrzenny i zrównoważony rozwój jako podstawa kształtowania polityki przestrzennej województwa.*

Celami szczegółowymi, wspierającymi cel główny są:

- Dążenie w gospodarowaniu przestrzenią do uporządkowania i harmonii pomiędzy różnymi elementami i funkcjami tej przestrzeni dla ochrony ładu przestrzennego, jako niezbędnego wyznacznika równoważenia rozwoju,
- Podwyższenie konkurencyjności regionu, w szczególności poprzez podnoszenie innowacyjności i atrakcyjności jego głównych ośrodków miejskich,
- Poprawa jakości wewnętrznej regionu poprzez promowanie integracji funkcjonalnej i tworzenie warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, z wykorzystaniem potencjałów wewnętrznych,
- Poprawa dostępności terytorialnej regionu w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych poprzez rozwijanie systemów infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,
- Zachowanie i odtwarzanie wysokiej jakości struktur przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych regionu oraz zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska, stanowiące istotny element polityki rozwoju województwa,
- Zwiększenie odporności przestrzeni województwa na zagrożenia naturalne i antropogeniczne oraz utratę bezpieczeństwa energetycznego, a także uwzględnianie w polityce przestrzennej regionu potrzeb obronnych państwa.

Zapisy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego zostały uwzględnione podczas sporządzania przedmiotowego Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028.

Program opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2024-2027

Program przyjęty został uchwałą nr LV/858/23 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2023 roku. Jego realizacja przyczyni się do poprawy stanu zachowania zabytków oraz wzmacniania tożsamości lokalnej i rozwoju społeczeństwa województwa warmińsko-mazurskiego.

Celem głównym określonym w Programie jest: ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej województwa warmińsko-mazurskiego.

Celami szczegółowymi i kierunkami działań są:

- Poprawa stanu zachowania i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego:
 - Dążenie do poprawy stanu zachowania i utrzymania zabytków i ich otoczenia oraz krajobrazu kulturowego;
 - Aktualizacja wiedzy na temat zasobów zabytkowych i ich stanu;
 - Cyfryzacja i udostępnianie danych w zakresie materialnych i niematerialnych zasobów kulturowych regionu, przy użyciu nowoczesnych technologii;
 - Wspieranie inicjatyw mających na celu obejmowanie opieką lub podnoszenia rangi opieki nad obiektami i obszarami o najcenniejszych wartościach dziedzictwa kulturowego, świadczących o specyfice i tożsamości województwa;
 - Wspieranie finansowe prac remontowo-konserwatorskich i konserwacji obiektów zabytkowych.
- Racjonalne wykorzystanie potencjału zasobów dziedzictwa kulturowego w polityce rozwoju województwa:
 - Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego, w tym w szczególności turystyki;
 - Rozwój działalności muzealnej;
 - Promowanie i upowszechnianie wiedzy o regionie i jego dziedzictwie kulturowym i tożsamości kulturowej;
 - Tworzenie warunków do szerokiej współpracy na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego;
 - Wsparcie finansowe działań i inicjatyw wykorzystujących potencjał dziedzictwa kulturowego regionu;
 - Uwzględnianie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w regionalnych dokumentach planistycznych i programowo-strategicznych oraz innych dokumentach (m. in. planach ochrony parków krajobrazowych).

Działania zawarte w Programie opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028 są spójne z kierunkami działań zawartymi w wojewódzkim Programie opieki nad zabytkami.

Strategia Rozwoju Powiatu Oleckiego na lata 2016-2025

Strategia przyjęta została uchwałą nr XII/63/2015 Rady Powiatu w Olecku z dnia 26 listopada 2015 roku.

Wyznaczono w niej następujące cele strategiczne:

- Nowoczesna infrastruktura rozwoju,
- Edukacja,
- Kultura i kultura fizyczna,
- Turystyka i promocja,
- Aktywna polityka rynku pracy,
- Ochrona środowiska przyrodniczego,
- Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028 wpisuje się przede wszystkim w obszar Kultura i kultura fizyczna, a dokładniej w wyznaczony w jego ramach cel operacyjny: Dbłość o dziedzictwo kulturowe Powiatu Oleckiego, upowszechnianie wiedzy w tym zakresie oraz organizacja działań ochronnych. Oba programy są zatem ze sobą spójne.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Strategia rozwoju Gminy Olecko do 2030 roku

Strategia przyjęta została uchwałą nr BRM.0007.88.2022 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 25 listopada 2022 roku.

Misja gminy: Olecko moja przystań.

Wyznaczono w niej następujące cele strategiczne:

- Wysoka atrakcyjność Gminy Olecko dla mieszkańców i odwiedzających,
- Gmina Olecko jako kreator i partner rozwoju,
- Wysoka aktywność mieszkańców,
- Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka.

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028 wpisuje się przede wszystkim w założenia celu strategicznego „Wysoka atrakcyjność Gminy

Olecko dla mieszkańców i odwiedzających”, w ramach którego określono takie przedsięwzięcia, jak: „Poprawa standardu i rozbudowa obiektów infrastruktury społecznej z uwzględnieniem dostępności obiektów dla mieszkańców”, czy „Wzmocnienie potencjału turystycznego gminy”. Przedmiotowy dokument wykazuje zatem spójność ze Strategią Rozwoju Gminy Olecko do 2030 roku.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Olecko

Ostania zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Olecko została przyjęta uchwałą nr BRM.0007.29.2023 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 26 maja 2023 roku.

Podstawowym celem sporządzania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego jest określenie polityki przestrzennej gmin, w tym miejscowych zasad zagospodarowania przestrzennego.

Z zapisów zawartych w wyżej wymienionym Studium wynika, że dla Miasta i Gminy Olecko dziedzictwo kulturowe oraz zabytki stanowią ważną część układu funkcjonalno-przestrzennego terenu. W dokumencie wskazano zabytki na terenie miasta i gminy oraz zasady ich ochrony. Podstawowym warunkiem rozwoju zagospodarowania, wynikającym z wartości kulturowych, jest stała weryfikacja stanu zabytków na obszarze miasta i gminy i podjęcie decyzji dotyczących ich ochrony, co jest niezbędne dla uporządkowania istniejącego zagospodarowania i podniesienia poziomu estetycznego wizerunku Miasta i Gminy.

W Studium zawarte są również zapisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego miasta i gminy poprzez strefy ochrony konserwatorskiej. Zakres i sposób ochrony dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Olecko określono w postaci stref ochrony konserwatorskiej: B – ochrony częściowej, E – ochrony ekspozycji, K – ochrony krajobrazu oraz obszaru podlegającego rygorom ochrony archeologicznej ze względu na znaczne nasycenie śladami kultury materialnej, a także terenu nierozpoznanego pod względem archeologicznym.

Strefa B – częściowej ochrony konserwatorskiej – obejmuje ochronę układu przestrzennego i elementów jednostek osadniczych o wyróżniających się wartościach kulturowo – krajobrazowych. Obowiązuje zachowanie charakteru i skali obiektu z możliwością

wprowadzania nowych elementów z zachowaniem tradycyjnych form oraz kontynuacji istniejącego układu.

W strefie tej należy:

- zachować zasadnicze elementy historycznego rozplanowania przestrzennego (układu dróg, sposobu kształtowania wnętrz, wykorzystania naturalnych walorów krajobrazowych, rozłogu pól itp.);
- prowadzić remonty z zastosowaniem zasady dostosowania współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów;
- dostosować nową zabudowę do istniejącej historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali, bryły, rozwiązań konstrukcyjnych i materiałowych zabudowy;
- dążyć do zlikwidowania uciążliwych funkcji i negatywnych dominant architektonicznych;
- dążyć do uporządkowania brył i elewacji (zharmonizowanie przybudówek, wprowadzenie dachów o lokalnej, historycznej genezie, zachowanie jednorodności oraz historycznego pokrycia dachu, zachowania i odtworzenia detalu architektonicznego, kolorystyki, historycznych podziałów stolarki okiennej, utrzymania pierwotnych kształtów przepruć okiennych itp.).

Strefa E – ochrony ekspozycji – obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania historycznych układów przestrzennych lub obiektów zabytkowych o szczególnych wartościach krajobrazowych. Dotyczy to wyznaczania terenów wyłączonych spod zabudowy lub określenie jej nieprzekraczalnych gabarytów. Zaleca się opracowanie studiów widokowych, krajobrazowo – architektonicznych jako materiał wejściowy do opracowania planów miejscowych.

W obrębie wyżej wymienionych poszczególnych stref przewiduje się działania konserwatorskie w różnym zakresie:

- ochrony (dot. istniejących walorów zachowanych w dobrym stanie), konserwacji (dot. przywrócenia właściwego stanu zachowania walorów układu lub elementów historycznych);
- rewaloryzacji – przywrócenia właściwego stanu przekształconych układów i elementów historycznych, odtworzenie zniszczonych układów lub elementów historycznych.

Strefa K – ochrony krajobrazu kulturowego – obejmuje teren krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym znajdujący się w jego otoczeniu lub obszary o ukształtowanym, w wyniku działalności ludzkiej, charakterystycznym wyglądzie.

Działania konserwatorskie w strefie K obejmują:

- restaurację zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego, ewentualnie z częściowym ich odtworzeniem;
- ochronę krajobrazu naturalnego związanego kompozycyjnie z historycznym założeniem;
- ochronę form i sposobu użytkowania terenów takich jak: rozłogi pól, układ dróg, układ wodny (cieki wodne, stawy), zadrzewień śródpolnych, alei i szpalerów drzew.

W założeniach planistycznych nowych dróg należy uwzględnić następujące walory krajobrazu kulturowego:

- nową zabudowę należy poddać szczególnym rygorom odnośnie gabarytów i sposobów kształtowania bryły;
- wskazane jest zlikwidowanie elementów dysharmonijnych.

Na terenie miasta Olecka występują obiekty, które poprzez swoją wartość historyczno – kulturowo – społeczną zostały objęte ochroną konserwatorską i wpisane do rejestru zabytków (na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na terenach występowania obiektów archeologicznych ustala się zakaz prowadzenia jakichkolwiek prac ziemnych bez zgody właściwego organu do spraw ochrony zabytków.

Wszelkie prace wykonywane w obrębie obiektu muszą być prowadzone pod nadzorem archeologa.

Na terenie miasta Olecka w obrębie strefy przybrzeżnej jeziora ustala się obowiązek ochrony i starannego kształtowania panoramy miasta widocznej z jeziora i wschodniego jego brzegu. W ramach planów miejscowych wykonywanych dla tych obszarów, należy opracowywać studia krajobrazowe.

W Programie opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028 uwzględniono ustalenia wynikające ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Olecko.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

W tabeli poniżej przedstawiono wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Olecko, w tym te, w których ustalono zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego pomiędzy ulicą Gołdąpską i jeziorem Olecko Wielkie

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXIX/257/97 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 listopada 1997 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy ulicy Targowej i Kościuszki w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr XL/267/97 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 19 grudnia 1997 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy ul. 11-go Listopada i Sokolej w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr XL/269/97 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 19 grudnia 1997 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części terenów miasta Olecko

Dokument został przyjęty uchwałą nr XX/160/2000 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 marca 2000 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów turystyczno – wypoczynkowych nad jeziorem Olecko Wielkie w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr XX/162/2000 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 marca 2000 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 13.

2. Tereny oznaczone na rysunku planu symbolem 4 ZW. 6ZP. 7 UT i 8KX stanowią cenny kompleks zespołu parkowego wymagającego ochrony i wszelkie zmiany w tych obszarach muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Śródmieście I” w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXVII/208/2000 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 listopada 2000 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 3.

1. Ustalenia w zakresie kształtowania zabudowy.
 - 6) Teren opracowania planu położony jest w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „SOK”. Wszystkie decyzje dotyczące gospodarowania przestrzenią i obiektami muszą być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;

§ 12.

8. MW - Teren istniejącej zabudowy mieszkaniowej do zachowania z możliwością adaptacji i modernizacji lub przebudowy czy rekonstrukcji na warunkach uzgodnionych z konserwatorem zabytków - dotyczy to budynków nr: 20, 16, 14, 12, 10, 8. Zaleca się uporządkowanie zabudowy gospodarczej, mającej na celu eliminowanie budynków wyeksploatowanych. W ramach konturu adaptuje się budynki gospodarcze oznaczone na rysunku planu, oraz dopuszcza się

możliwość budowy placów manewrowych, miejsc postojowych i urządzeń gospodarczych (czyli wspólnych przestrzeni użytkowych).

10. UT, US - Teren istniejącej zabudowy objętej ochroną konserwatorską (stajnia i stodoła). Dopuszcza się możliwość ich adaptacji, przebudowy i remontu, zmianę ich przeznaczenia pod usługi turystyczno-rekreacyjno- wypoczynkowe. Zakłada się powiększenie działki o tereny bezpośrednio do nich przylegające w konturze określonym jak na rysunku planu. Proponowane funkcje to stacja wodna, wypożyczalnia sprzętu, biuro informacji turystycznej, salon gier itp. Zakres adaptacji należy uzgodnić z Konserwatorem Zabytków w zakresie:

- ukształtowanie elewacji,
- formy i pokrycie dachowe,
- materiałów elewacyjnych,
- podstawowego układu konstrukcyjnego,
- detalu architektonicznego.

12. UT,UH - Teren istniejącej zabudowy objętej ochroną konserwatorską (były magazyn). Dopuszcza się zmianę przeznaczenia obiektu na warunkach Konserwatora Zabytków pod usługi turystyczne, mieszkanie dla właściciela, pokoje gościnne oraz pomieszczeń drobnego handlu. Zakłada się powiększenie działki o tereny przylegające jak na rysunku planu w celu zorganizowania miejsc postojowych dla samochodów w obrysie działki.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miasta Olecka – „Szyjka”

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXVII/273/01 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 10 sierpnia 2001 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olecko w obrębie jeziora Dobskiego

Dokument został przyjęty uchwałą nr XLIII/316/02 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 lutego 2002 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 28.

1. W odniesieniu do wyróżnionych na rysunku planu budynków o wartościach kulturowych wszelkie działania inwestycyjne wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Oddziałem Służby Ochrony Zabytków.
2. Nieczynny odcinek linii kolejowej Gordejki-Olecko, nasyp ziemny z 1908 r. adaptuje się na cele ścieżki rowerowej. Wszelkie działania inwestycyjne wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Oddziałem Służby Ochrony Zabytków.
3. Ustala się następujące przedsięwzięcia z zakresu ochrony archeologicznej w poszczególnych wsiach (numery stanowisk są zgodne z numeracją AZP - Archeologiczne Zdjęcie Polski, informacje o poszczególnych stanowiskach są przechowywane w zbiorach Służby Ochrony Zabytków w Olsztynie):

Dobki:

1. Stanowisko 1. Ślad osadnictwa z epoki kamienia. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne pod nadzorem archeologicznym.
2. Stanowisko 3. Osada późnośredniowieczna i nowożytna. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne wyłącznie pod nadzorem archeologicznym, zaś w wypadku odkrycia obiektów lub warstw kulturowych niezbędne będzie przeprowadzenie ratowniczych badań wykopaliskowych.
3. Stanowisko 4. Ślad osadnictwa nieokreślonej kultury pradziejowej oraz osada z okresu nowożytnego. Ze względu na dobre warunki konserwacji artefaktów (teren zabagniony, pierwotnie była to wyspa na jeziorze, a więc miejsce szczególnie predysponowane pod względem osadniczym) należy obiekt objąć ochroną i zakazać wszelkich prac ziemnych.

Duły

4. Stanowisko 3. Ślad osadnictwa kultury jaćwieskiej z wczesnego średniowiecza oraz osada późnośredniowieczna i nowożytna. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne wyłącznie pod nadzorem archeologicznym, zaś w wypadku odkrycia obiektów lub warstw kulturowych niezbędne będzie przeprowadzenie ratowniczych badań wykopaliskowych.
5. Stanowisko 4. Ślad osadnictwa kultury jaćwieskiej z wczesnego średniowiecza oraz osada późnośredniowieczna i nowożytna. Na stanowisku mogą być

prorowadzone prace ziemne wyłącznie pod nadzorem archeologicznym, zaś w wypadku odkrycia obiektów lub warstw kulturowych niezbędne będzie przeprowadzenie ratowniczych badań wykopaliskowych.

6. Stanowisko 5. Osada jaćwieska z wczesnego średniowiecza oraz osada późnośredniowieczna i nowożytna. Obiekt o dużej wartości kulturowej i poznawczej. W związku z tym należy objąć go ochroną, zakazać prowadzenia jakichkolwiek prac ziemnych oraz przekonać właściciela terenu, by przekształcił pole orne w łąkę, co zapobiegnie niszczeniu obiektu przez głęboką orkę traktorową.

Giże

7. Stanowisko 19. Ślad osadnictwa z mezolitu-epoki żelaza oraz ślad osadnictwa z późnego średniowiecza-okresu nowożytnego. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne, ale wyłącznie pod nadzorem archeologicznym.

Gordejki

8. Stanowisko 13. Ślad osadnictwa kultury jaćwieskiej z wczesnego średniowiecza oraz osada późnośredniowieczna i nowożytna. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne wyłącznie pod nadzorem archeologicznym.
9. Stanowisko 14. Ślad osadnictwa kultury jaćwieskiej z wczesnego średniowiecza oraz bogata osada późnośredniowieczna i nowożytna. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne wyłącznie pod nadzorem archeologicznym, zaś w wypadku odkrycia obiektów lub warstw kulturowych niezbędne będzie przeprowadzenie ratowniczych badań wykopaliskowych.
10. Stanowisko 15. Osada z późnego średniowiecza. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne wyłącznie pod nadzorem archeologicznym, zaś w wypadku odkrycia obiektów lub warstw kulturowych niezbędne będzie przeprowadzenie ratowniczych badań wykopaliskowych.
11. Stanowisko 16. Ślad osadnictwa z mezolitu-epoki żelaza. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne pod nadzorem archeologicznym.
12. Stanowisko 17. Ślad osadnictwa z mezolitu-epoki żelaza. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne pod nadzorem archeologicznym.
13. Stanowisko 18. Ślad osadnictwa z mezolitu-epoki żelaza. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne pod nadzorem archeologicznym.
14. Stanowisko 19. Osada kultury bogaczewskiej z okresu rzymskiego i okresu wędrówek ludów. Obiekt o bardzo dużej wartości kulturowej i poznawczej.

Obecnie porośnięty łąką, dzięki czemu nie jest niszczone. Należy ten stan utrzymać. Stanowisko należy objąć ścisłą ochroną. Jakikolwiek prace ziemne w jego obrębie są całkowicie wykluczone.

15. Stanowisko 20. Ślad osadnictwa z mezolitu-epoki żelaza. Obiekt częściowo naruszony przez wyplantowanie - zagospodarowanie rekreacyjne terenu. Materiał niezbyt bogaty, jednak ze względu na szczególne predyspozycje osadnicze terenu (pierwotnie wyspa) można się tam spodziewać bardzo wartościowych struktur archeologicznych. Z tego względu jakiegokolwiek prace ziemne możliwe są wyłącznie pod nadzorem archeologicznym, a w razie odkrycia obiektów lub warstw kulturowych niezbędne będzie wstrzymanie prac i objęcie stanowiska ścisłą ochroną.
16. Stanowisko 21. Ślad osadnictwa z mezolitu-epoki żelaza oraz ślad osadnictwa kultury bogaczewskiej z okresu rzymskiego i okresu wędrówek ludów. Obiekt zajmuje wprawdzie tylko 1 ar powierzchni, jednak czytelność terenu podczas prowadzenia badań powierzchniowych była bardzo utrudniona (łąka). Można się więc spodziewać, że stanowisko jest w rzeczywistości większe, może się nawet łączyć ze stanowiskiem 19. Ponieważ jest to stanowisko torfowe, jego wartość jest duża. Z tego względu w obrębie obiektu i w jego otulinie nie należy prowadzić jakiegokolwiek prac ziemnych.

Jaški

17. Stanowisko 3. Ślady osadnictwa z mezolitu, neolitu i epoki brązu. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne pod nadzorem archeologicznym.
18. Stanowisko 4. Osada ze średniowiecza i okresu nowożytnego. Na stanowisku mogą być prowadzone prace ziemne wyłącznie pod nadzorem archeologicznym, zaś w wypadku odkrycia obiektów lub warstw kulturowych niezbędne będzie przeprowadzenie ratowniczych badań wykopaliskowych.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części terenów miasta Olecka położonych przy drodze wyjazdowej do Suwałk i Gołdapi

Dokument został przyjęty uchwałą nr XLVI/352/02 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 1 lipca 2002 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w obrębie wsi Jaśki, gmina Olecko

Dokument został przyjęty uchwałą nr XLVI/351/02 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 1 lipca 2002 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olecko w obrębie Jaśki

Dokument został przyjęty uchwałą nr XLVIII/368/02 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 20 września 2002 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Terenów Aktywności Gospodarczej w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr III/24/02 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 grudnia 2002 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Olecko w obrębie Sedranki

Dokument został przyjęty uchwałą nr IX/67/03 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 25 czerwca 2003 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów w północnej części miasta Olecka w obrębie geodezyjnym Olecko 2

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXV/266/05 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 23 czerwca 2005 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 5. Znaczną część terenu obejmuje strefa ochrony konserwatorskiej E jako kierunek ekspozycji miasta, która została określona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Olecka:

- 1) nakłada się obowiązek harmonijnego kształtowania krajobrazu przy realizacji nowych inwestycji wg zasad ustalonych w niniejszym planie;
- 2) dla zachowania wartości kulturowych cmentarza zaleca się jego izolację od terenów przemysłowych zielenią urządzonej tworzącą tło krajobrazowe;
- 3) w przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych;
- 4) w stosunku do gruntów na których zostaną zlokalizowane stanowiska archeologiczne wojewódzki konserwator zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji takich gruntów.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wyznaczonych części miasta Olecka obejmujących tereny położone w sąsiedztwie torów kolejowych pomiędzy drogami wyjazdowymi do Świętajna i Giżycka, tereny przyległe do drogi wyjazdowej w kierunku Ełku, teren przy ul. Wojska Polskiego, teren między ulicami Kasprowicza, Rzeźniczą, Kościuszki i targowicą, teren przy skrzyżowaniu ulic Al. Zwycięstwa i Kościuszki, tereny przyległe do ulic Wiejskiej i Leśnej, teren położony w sąsiedztwie osiedla mieszkaniowego Lesk oraz tereny w sąsiedztwie jeziora Oleckie Wielkie

Dokument został przyjęty uchwałą nr XLVII/379/06 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 31 sierpnia 2006 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 2.

3. Plan nie określa następujących elementów zagospodarowania przestrzennego:
 1. w granicach planu nie występują obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków województwa i umieszczone w ewidencji zabytków Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

§ 11.

1. W celu ochrony środowiska kulturowego w obrębie obszarów ochrony ekspozycji E i obszaru ochrony krajobrazu K, należy dążyć do zachowania obecnych uwarunkowań ekspozycji i krajobrazu poprzez zakaz wprowadzania obiektów mogących je pogorszyć.
2. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych.
3. W stosunku do gruntów, dla których zostaną zlokalizowane stanowiska archeologiczne, wojewódzki konserwator zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji tych gruntów.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części gminy Olecko w obrębie jeziora Dobskiego

Dokument został przyjęty uchwałą nr VI/56/07 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 marca 2007 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9.

3. W zakresie środowiska kulturowego wszelkie znaleziska archeologiczne, winne być zgłoszone Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków, prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych;
4. W granicach planu nie występują obiekty zabytkowe, wpisane do rejestru zabytków Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części terenów miasta Olecko położonych pomiędzy ul. 1 Maja, Placem Wolności, Grunwaldzką, Młynową, Jagiellońską, Wodną i rzeką Lega

Dokument został przyjęty uchwałą nr VI/57/07 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 marca 2007 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 10.

1. Plan obejmuje strefa ochrony konserwatorskiej „B” i obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego.
2. Wszystkie zamierzenia inwestycyjne związane z obiektami oznaczonymi graficznie na rysunku planu objętymi ochroną winne być uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
3. Na terenie objętym planem nowa zabudowa powinna nawiązywać do charakteru istniejącej historycznej zabudowy. Należy dążyć do zachowania obecnych warunków ekspozycji sylwety miasta poprzez zakaz wprowadzania obiektów mogących je pogorszyć.
4. Na rysunku planu oznaczono obiekty budowlane o walorach zabytkowych, które zostały wpisane do rejestru zabytków, na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).
5. Istniejące obiekty podlegające przebudowie w tym waloryzacji i rehabilitacji, oraz obiekty nowoprojektowane winny skalą, charakterem, rozwiązaniami architektonicznymi w tym detalem i stosowanymi materiałami nawiązywać do wartościowej architektury historycznej występującej na obszarze planu.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu sportowo – rekreacyjnego nad jeziorem Oleckie Wielkie w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr XIII/118/07 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 26 października 2007 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 5. Teren planu obejmuje częściowa strefa konserwatorska w zakresie ochrony krajobrazu jako fragment ekspozycji miasta, ustalony w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Olecka.

1. Nakłada się obowiązek harmonijnego kształtowania krajobrazu przy realizacji nowych inwestycji ze względu na uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego terenów sąsiednich.
2. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych.

3. W stosunku do gruntów na których zostaną zlokalizowane stanowiska archeologiczne wojewódzki konserwator zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji takich gruntów.

Zmiana części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Olecka – „Szyjka” dla terenów położonych przy ulicy Kościuszki i drodze dojazdowej od ulicy Norwida

Dokument został przyjęty uchwałą nr XX/184/08 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 27 czerwca 2008 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 7.

1. W granicach terenu oznaczonego na rysunku planu symbolem 4MN znajduje się zabytek w postaci stanowiska archeologicznego oznaczonego nr VI(AZP 18-80/54) – osada wielokulturowa z osadnictwem z okresu mezolitu, późnego średniowiecza i okresu nowożytnego.
2. Wszelkie działania na obszarze stanowiska archeologicznego muszą być uzgodnione z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Olsztynie Delegatura w Ełku. Prace ziemne na obszarze stanowiska należy prowadzić pod nadzorem archeologicznym.
3. Pozostałe obszary planów nie obejmuje ochrona konserwatorska, nie występują na nim obiekty zabytkowe i obiekty dóbr kultury współczesnej.
4. W przypadku dokonania innych znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy ulicy Parkowej w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXI/190/08 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 26 sierpnia 2008 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 5. Terenu objętego planem nie obejmuje strefa ochrony konserwatorskiej i nie występują obiekty zabytkowe i obiekty dóbr kultury współczesnej.

- 1) Kształtowanie formy architektonicznej nowej zabudowy powinno nawiązywać do wartościowych elementów miejscowych tradycji budowlanych;
- 2) W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych;
- 3) W stosunku do gruntów, na których zostaną zlokalizowane stanowiska archeologiczne wojewódzki konserwator zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji takich gruntów.

Zmiana części miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyznaczonych części miasta Olecka obejmujących tereny położone w sąsiedztwie torów kolejowych pomiędzy drogami wyjazdowymi do Świętajna i Giżycka, tereny przyległe do drogi wyjazdowej w kierunku Ełku, teren przy ulicy Wojska Polskiego, teren między ulicami Kasprowicza, Rzeźniczą, Kościuszki i targowicą, teren przy skrzyżowaniu ulic Al. Zwycięstwa i Kościuszki, tereny przyległe do ulic Wiejskiej i Leśnej, teren położony w sąsiedztwie osiedla mieszkaniowego Lesk oraz tereny w sąsiedztwie jeziora Oleckie Wielkie

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXI/191/08 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 26 sierpnia 2008 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 5. Terenu planu nie obejmuje strefa konserwatorska i nie występują na nim obiekty zabytkowe.

- 1) nakłada się obowiązek harmonijnego kształtowania krajobrazu przy realizacji nowych inwestycji ze względu na specyficzną rzeźbę terenu;
- 2) w przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych;

- 3) w stosunku do gruntów, na których zostaną zlokalizowane stanowiska archeologiczne wojewódzki konserwator zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji takich gruntów.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w obrębie geodezyjnym Jaśki, gmina Olecko, w granicach działek o numerach geodezyjnych 218/6, 218/7 oraz część działki 229/1

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXVI/334/09 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 grudnia 2009 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 6.

1. Terenów planu nie obejmuje strefa ochrony konserwatorskiej.
2. W granicach planu nie występują obiekty zabytkowe i obiekty dóbr kultury współczesnej.
3. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części terenów miasta Olecko położonych przy ulicy Gołdapskiej w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.77.2011 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 września 2011 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 6.

1. W celu ochrony środowiska kulturowego i krajobrazu, w związku z położeniem w strefie ochrony konserwatorskiej - strefie ekspozycji E, ustala się:
 - 1) nieprzekraczalne gabaryty obiektu i wskaźniki zabudowy w § 7 ust. 4,
 - 2) nakłada się obowiązek harmonijnego kształtowania zabudowy przy realizacji nowych inwestycji,
 - 3) zaleca się zachowanie istniejących drzew oraz dozielenienie terenu w możliwych miejscach.

2. W stosunku do gruntów na których zostaną zlokalizowane stanowiska archeologiczne wojewódzki konserwator zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji takich gruntów. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych.
3. Zakazuje się prowadzenia działalności wpływającej szkodliwie na środowisko lub stwarzającej zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi.
4. Teren zabudowy 1 MW/U w zakresie ochrony przed hałasem i określenia standardu akustycznego należy traktować jak teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną w rozumieniu przepisów Prawa ochrony środowiska (aktualnie rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku Dz. U. Nr 178 poz. 1841).

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie terenów położonych przy ulicy Zamostowej wraz z częścią ulicy Zamostowej, ulicy Rzeźnickiej i przy ulicy Gołdapskiej w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.117.2012 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 grudnia 2012 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9.

- 1) W celu ochrony środowiska kulturowego i krajobrazu, w związku z położeniem w strefie ochrony konserwatorskiej - strefie ekspozycji E, ustala się:
 - 1) nieprzekraczalne gabaryty obiektu i wskaźniki zabudowy w § 11;
 - 2) nakłada się obowiązek harmonijnego kształtowania zabudowy przy realizacji nowych inwestycji;
 - 3) zaleca się zachowanie istniejącej zieleni oraz dozielenienie terenu w możliwych miejscach.
- 2) W stosunku do gruntów, na których zostaną stwierdzone stanowiska archeologiczne wojewódzki konserwator zabytków może określić zakres i sposób eksploatacji takich gruntów. W przypadku dokonania znalezisk archeologicznych prace budowlane winny być przerwane, a teren udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przemysłowego w rejonie ulicy Gołdapskiej w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.112.2012 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 listopada 2012 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 10. Obszar w granicach planu znajduje się w strefie ekspozycji E określonej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Olecko, stanowiącej zabezpieczenie właściwego eksponowania historycznych układów przestrzennych lub obiektów zabytkowych o szczególnych wartościach krajobrazowych:

- 1) należy uzyskać pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace prowadzone w zabytkach wpisanych do rejestru i w ich otoczeniu;
- 2) należy uzgodnić lub uzyskać pozytywną opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wobec inwestycji budowlanych w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do ewidencji zabytków;
- 3) w przypadku realizowania inwestycji na obszarze stanowiska archeologicznego, znajdującego się w ewidencji zabytków, prace ziemne należy poprzedzić weryfikacyjnymi sondażowymi badaniami archeologicznymi;
- 4) jeżeli w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych zostanie odkryty przedmiot, który posiada cechy zabytku, należy zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabezpieczyć odkryty przedmiot i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub Burmistrza Miasta.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej, napowietrznej linii elektroenergetycznej 400 kV Ełk – granica RP na terenie gminy Olecko

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.23.2013 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 24 maja 2013 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 10. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) na terenie objętym planem nie występują obiekty wpisane do rejestru zabytków;
- 2) na terenie objętym planem występują obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków:
 - a) aleja przydrożna przy drodze powiatowej nr 1838N (teren oznaczony jako 2KDL),
 - b) aleja przydrożna przy drodze powiatowej nr 1940N (tereny oznaczone jako 3KDL, 3ZL, 9R i 1KK);
- 3) w przypadku inwestycji budowlanych w odniesieniu do obiektów i obszarów ujętych w ewidencji zabytków, ale nie objętych wpisem do rejestru zabytków, o których mowa w pkt 2, istnieje konieczność uzgodnienia projektu budowlanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 4) ustala się ochronę konserwatorską alei wymienionych w pkt 2 i zaznaczonych na rysunku planu;
- 5) przedmiotem ochrony konserwatorskiej, o której mowa w pkt 4 są zadrzewienia, które tworzą aleje przydrożne, ujęte są w ewidencji zabytków jako obiekty typowane do ochrony krajobrazowej;
- 6) w przypadku wszelkich inwestycji na obiektach wymienionych w pkt 2, ustala się konieczność uzyskania opinii właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- 7) na terenie objętym planem zlokalizowane jest stanowisko archeologiczne wpisane do gminnej ewidencji zabytków 21-80/26 – ślad osadnictwa z epoki kamienia;
- 8) obiekt wymieniony w pkt 7, oznaczony na rysunku planu, plan obejmuje ochroną konserwatorską (jak na rysunku planu);
- 9) wszelkie inwestycje na terenie stanowiska należy poprzedzić badaniami sondażowymi, na które, na mocy przepisów odrębnych, należy uzyskać pozwolenie WKZ;
- 10) w przypadku odkrycia podczas prowadzenia robót ziemnych lub budowlanych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem, należy wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty

przedmiot, zabezpieczyć ten przedmiot i miejsce jego odkrycia przy pomocy dostępnych środków oraz niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe burmistrza.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie północnym Olecka w obrębie ewidencyjnym Olecko 2

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.49.2014 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 17 lipca 2014 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w Olecku w rejonie ulicy Sembrzyckiego i Placu Zamkowego nad Jeziorem Oleckie Wielkie

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.1.2015 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 stycznia 2015 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 4. Zasady realizacji zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów:

- 3) UG/MN - Teren istniejącego obiektu gastronomicznego w budynku wpisanym do gminnej ewidencji zabytków. Adaptuje się w planie. Zakazuje się jakichkolwiek zmian w wielkości budynku i jego architekturze. Dopuszcza się funkcję mieszkalną właściciela obiektu.
1. US.UT - Dopuszcza się ewentualne wydzielenie odrębnej działki obejmującej istniejący budynek wpisany do gminnej ewidencji zabytków, pełniący funkcję obsługi ruchu turystycznego oraz sportu. Dopuszcza się również jego modernizację w celu poprawy jego funkcjonalności, przy zachowaniu zabytkowych elementów architektury i konstrukcji budynku.

§ 9.

1. Na terenach objętych planem występują obiekty zabytkowe podlegające ochronie prawnej, w tym układ urbanistyczny oraz budynki w konturach funkcjonalnych oznaczonych numerycznie jako 3 UG/MN i 5 US.UT.
2. Wszelka działalność inwestycyjna w obiektach wymienionych wyżej w ust. 1 powinna odbywać się w zgodzie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r.

o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami).

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części przebiegu napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV relacji Gołdap– Olecko na terenie gminy Olecko

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.50.2015 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 26 czerwca 2015 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 11. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) na terenie objętym planem nie występują obiekty wpisane do rejestru zabytków;
- 2) na terenie objętym planem nie występują obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków;
- 3) w przypadku inwestycji budowlanych w odniesieniu do obiektów i obszarów ujętych w ewidencji zabytków, ale nie objętych wpisem do rejestru zabytków, o których mowa w pkt. 2, istnieje konieczność uzgodnienia projektu budowlanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 4) na terenie objętym planem nie występują udokumentowane stanowiska archeologiczne;
- 5) ze względu na charakter występowania znalezisk archeologicznych, nie można wykluczyć istnienia na terenie objętym granicami planu, zabytkowych obiektów archeologicznych, objętych ochroną na podstawie przepisów odrębnych dotyczących ochrony zabytków.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego między ulicami Grunwaldzką, Wąską, 1 Maja i Placem Wolności w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.58.2015 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 sierpnia 2015 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 6.

1. Teren planu obejmuje strefa ochrony układu urbanistycznego miasta. W granicach planu występują budynki mieszkalne: nr 5 przy ul. Grunwaldzkiej wpisany do rejestru zabytków i nr 3 wpisany do gminnej ewidencji zabytków oraz budynek nr 12 przy ul. 1 Maja wpisany do gminnej ewidencji zabytków.
2. Planowana zabudowa w ciągu ulic Grunwaldzkiej, Wąskiej i 1 Maja winna nawiązywać do historycznych elementów tradycji budowlanych w zakresie rozwiązań konstrukcyjnych dachów, detali i pokryć dachowych z dachówki ceramicznej.
3. W przypadku znalezisk archeologicznych obowiązują przepisy odrębne.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów położonych we wschodniej części miejscowości Olecko – Kolonia

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.26.2016 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 kwietnia 2016 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 7.

1. W granicach planu nie występują budynki oraz obiekty dóbr kultury współczesnej objęte ochroną konserwatorską.
2. W przypadku znalezisk archeologicznych teren winien być udostępniony do ratowniczych badań archeologicznych, na podstawie przepisów odrębnych.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych przy ul. Produkcyjnej, Szosie do Świątajna, Zamostowej, na Os. Siejnik II, pomiędzy ul. Wiejską i Leśną oraz w rejonie cmentarza przy ul. Leśnej w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.39.2016 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 25 maja 2016 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 6.

1. Planu nie obejmuje strefa ochrony konserwatorskiej i nie występują w nim obiekty zabytkowe oraz obiekty dóbr kultury współczesnej.
2. Ustala się, aby planowana zabudowa mieszkalna jednorodzinna nawiązywała do historycznych elementów tradycji budowlanych w zakresie rozwiązań konstrukcyjnych dachów, detali i pokryć dachowych z dachówki ceramicznej.
3. W przypadku znalezisk archeologicznych obowiązują przepisy odrębne.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w Olecku przy ul. Zielonej

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.40.2016 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 25 maja 2016 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w centralnej części miejscowości Olecko – Kolonia

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.41.2016 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 25 maja 2016 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Gordejkach

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.93.2016 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 grudnia 2016 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Olecku przy ul. Gołdapskiej

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.29.2017 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 24 marca 2017 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Olecku w rejonie ulic: Wojska Polskiego, Słonecznej i 11 Listopada

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.45.2017 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 czerwca 2017 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9. W zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej ustala się:

- 1) obowiązek ochrony obiektu wpisanego do rejestru zabytków – cmentarza ewangelickiego, położonego na terenie oznaczonym na rysunku planu symbolem 1ZP/ZCn poprzez:
 - a) utrzymanie obiektów cmentarnych i sakralnych, takich jak kaplice, nagrobki, krzyże, ogrodzenia, z możliwością ich przeniesienia na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
 - b) zachowanie zieleni cmentarnej;
- 2) dopuszcza się remont obiektów, o których mowa w pkt 1 lit. a wyłącznie w celu zachowania lub odtworzenia ich zabytkowej formy bądź detalu architektonicznego a także ich przeniesienia na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 3) dla wszelkich działań dotyczących przekształceń terenu, o którym mowa w pkt. 1, i zmian w jego zagospodarowaniu obowiązują ustalenia wynikające z przepisów odrębnych z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.

§ 16.

3. Dla terenu oznaczonego symbolem 1ZP/ZCn obowiązują ograniczenia w użytkowaniu wynikające z ochrony obiektu wpisanego do rejestru zabytków, o których mowa w § 9 pkt 1-3 oraz w przepisach odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Kukowo - tereny obsługi produkcji rolnej”

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.68.2017 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 27 października 2017 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pn. „Jaśki I”

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.80.2017 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 24 listopada 2017 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 12. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) na obszarze objętym planem nie występują obiekty dziedzictwa kulturowego i zabytki oraz dobra kultury współczesnej;
- 2) fragment terenu objętego planem położony jest w strefie częściowej ochrony konserwatorskiej B, w której obowiązuje:
 - zachowanie charakteru i skali obiektów z możliwością wprowadzania nowych elementów z zachowaniem tradycyjnych form oraz kontynuacji istniejącego układu;
 - dostosowanie nowej zabudowy do istniejącej historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali, bryły, rozwiązań konstrukcyjnych i materiałowych zabudowy.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru „Imionki I”

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.9.2018 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 26 stycznia 2018 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9.

1. Na terenie objętym planem znajduje się park dworski z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej (na terenie oznaczonym symbolem ZP i RU), który jest wpisany do rejestru zabytków województwa warmińsko – mazurskiego pod numerem A-1652 (decyzja z dnia 12.03.1986 r.). Teren parku również jest ujęty w gminnej ewidencji zabytków pod numerem 63. Park wymaga rewaloryzacji (odbudowy, przywrócenia pierwotnego stanu i odtworzenia

zniszczonych układów zieleni i elementów historycznych). Obowiązują następujące zasady ochrony:

- 1) zagospodarowanie parku zgodnie z historycznym rozplanowaniem zieleni,
 - 2) w obrębie parku obowiązuje ochrona układu przestrzennego i historycznego sposobu zagospodarowania wraz z układem zbiorników wodnych, cieków i rowów, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych elementów małej architektury,
 - 3) obowiązuje ochrona lokalizacji, bryły i elewacji istniejącego budynku gospodarczego zlokalizowanego w granicach terenu wpisanego do rejestru zabytków, należy stosować tradycyjne materiały budowlane lub materiały nawiązujące swoim wyglądem do materiałów tradycyjnych,
 - 4) wszelkie prace inwestycyjne dotyczące zabytkowego parku należy poprzedzić, zgodnie z przepisami odrębnymi, właściwą dokumentacją konserwatorską.
2. Plan ustala strefę częściowej ochrony konserwatorskiej, obejmującą teren oznaczony symbolem RU. Zakres ochrony obejmuje układ przestrzenny i obiekty o wyróżniających się wartościach kulturowo-krajobrazowych (oznaczone na rysunku planu – część B). Obowiązuje zachowanie charakteru i skali obiektów z możliwością wprowadzenia nowych obiektów dostosowanych skalą, charakterem i rozplanowaniem do istniejącego zainwestowania. Zasady zabudowy i zagospodarowania w strefie zostały określone w §8 ust. 6 pkt 3 niniejszej uchwały.
3. Na terenie objętym planem nie występują dobra kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Kukowo – tereny obsługi produkcji rolnej 2”

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.51.2018 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 22 czerwca 2018 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pod trasę dwutorowej linii elektroenergetycznej 110 kV

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.79.2018 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 września 2018 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) teren objęty planem zlokalizowany jest częściowo w granicach strefy ochrony konserwatorskiej B – ochrony częściowej, która obejmuje ochronę układu przestrzennego i elementów jednostek osadniczych o wyróżniających się wartościach kulturowo – krajobrazowych;
- 2) na terenie, o którym mowa w pkt 1 obowiązuje ochrona podziałów parcelacyjnych;
- 3) na terenie objętym planem zlokalizowany jest fragment stanowiska archeologicznego: Kukowo, stanowisko nr 2 (AZP 19-80/6), ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza i osada z okresu nowożytnego (XVI-XIX w.);
- 4) wobec w/w obiektów zabytkowych w procedurach administracyjnych zastosowanie mają przepisy odrębne dotyczące prawa budowlanego i ochrony zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie ewidencyjnym Olecko 1 w rejonie Osiedla Siejnik

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.14.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 1 marca 2019 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) obszar objęty granicami planu zlokalizowany jest poza obszarowymi formami ochrony zabytków;
- 2) na obszarze objętym planem nie występują obiekty zabytkowe objęte ochroną.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Gąski I”

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.50.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 31 maja 2019 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Olecku w obrębie ewidencyjnym Olecko 1 - etap 1

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.51.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 31 maja 2019 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych przy ul. Ełckiej i Produkcyjnej w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.52.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 31 maja 2019 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 6.

1. Na obszarze objętym planem nie występują obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków i obiekty dóbr kultury współczesnej.
2. Na obszarze objętym planem występuje strefa ochrony konserwatorskiej B – ochrony częściowej ustalona w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Olecko, wkreślona na rysunku planu. Ustala się aby planowana zabudowa terenu Up nawiązywała do historycznych elementów tradycji budowlanych w zakresie rozwiązań konstrukcyjnych dachów, detali i pokryć dachowych z dachówki ceramicznej.
3. W przypadku znalezisk archeologicznych obowiązują przepisy odrębne.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – Kukowo 3

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.79.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 sierpnia 2019 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 7.

- 1) Ustala się w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej zachowanie w granicach planu zabytek nieruchomy-nieczynny cmentarz ewangelicki podlegający ochronie stosownie do przepisów odrębnych.
- 2) W odniesieniu do obszaru, o którym mowa w ust. 1 obowiązują następujące zasady ochrony:
 - 1) ochronie podlega układ przestrzenny cmentarza;
 - 2) ochronie podlegają historyczne nagrobki oraz inne elementy np. obiekty małej architektury.

§ 20. Dla terenu elementarnego oznaczonego w planie symbolem 01ZC ustala się:

- 3) szczególne warunki zagospodarowania terenu elementarnego: a) w granicach terenu elementarnego ustala się ochronę zabytku nieruchomego - cmentarza ewangelickiego zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – Rosochackie 1

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.80.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 sierpnia 2019 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Sedranki II”

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.81.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 sierpnia 2019 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9. Na obszarze opracowania planu nie występują obiekty i tereny wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego ani obiekty i tereny ujęte w gminnej ewidencji zabytków, ani dobra kultury współczesnej.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w obrębie wsi Jaśki, gmina Olecko

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.92.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 27 września 2019 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Dobki

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.104.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 31 października 2019 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 7. Ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej. Ustala się w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) wyznacza się na obszarze opracowania planu strefę ochrony konserwatorskiej B - ochrony częściowej, w granicach której obejmuje się ochroną istniejący układ krajobrazowo-przestrzenny, z zachowaniem istniejących linii zabudowy oraz elementów istniejącej zabudowy i jej otoczenia charakteryzujących się znaczącymi wartościami historyczno-kulturowymi, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) ustala się zasady zagospodarowania w granicach strefy ochrony konserwatorskiej B:
 - a) zachowuje się zasadnicze elementy historycznego rozplanowania przestrzennego: układu dróg i linii zabudowy;
 - b) dostosowanie nowej zabudowy do istniejącej historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali, bryły, rozwiązań konstrukcyjnych i materiałowych zabudowy;

§ 10. Ustalenia dotyczące szczególnych warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy. Ustala się szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu:

1. w strefie ochrony konserwatorskiej B - ochrony częściowej, o której mowa w ustaleniach dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej, występują szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w użytkowaniu terenów, z uwzględnieniem wytycznych i zasad wynikających z zapisów niniejszego planu.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pn. Olecko – Kolonia III

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.115.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 listopada 2019 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – ul. Nocznickiego

Dokument został przyjęty uchwałą nr ORN.0007.131.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 20 grudnia 2019 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8.

1. Obszar objęty planem stanowi część układu urbanistyczno - architektonicznego Olecka, który został ujęty w rejestrze zabytków pod nr A-181 w dniu 8 listopada 1956 roku.
2. Obiekty chronione, które zostały oznaczone na rysunku planu:
 - 1) budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego 1, wojewódzka ewidencja zabytków, położony na terenie 1 MU,
 - 2) budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego 5, rejestr zabytków: A-1772, położony na terenie 2 MU;
 - 3) budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego 9, rejestr zabytków: A-1759, położony na terenie 3 MU;
 - 4) budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego 13, rejestr zabytków: A-1770, położony na terenie 3 MU.

3. W zakresie ochrony zabytków obowiązują przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
4. Ustala się zakaz wprowadzania elementów szpecących przestrzeń, np. instalowania reklam wielkopowierzchniowych oraz elementów mających negatywny wpływ na krajobraz kulturowy układu urbanistycznego.
5. Dopuszcza się zabudowę na granicy działek budowlanych.
6. Ustala się nakaz zachowania historycznych fasad i detali architektonicznych oraz w przypadku zniszczonych lub zniekształconych elementów - ich odtworzenie.

§ 9.

1. Zakaz lokalizacji wolnostojących stacji bazowych telefonii komórkowej.
2. Dopuszcza się lokalizowanie stacji bazowych telefonii komórkowej na dachach budynków nie niższych niż 5 kondygnacji;

§ 10. Wprowadza się zakaz lokalizacji nośników reklamowych; zakaz ten nie dotyczy obiektów służących informacji o zabytkach, gminie i promocji gminy oraz podczas trwania imprez masowych;

§ 12.

1. Teren położony w obszarze wpisanym do rejestru zabytków jako historyczny układ urbanistyczny miasta Olecka – zagospodarowanie zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków – zagospodarowanie zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Olecku w obrębie ewidencyjnym Olecko 1 – etap 2

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.44.2020 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 6. W zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej, w wyznaczonej na rysunku planu strefie archeologicznej ochrony konserwatorskiej, zagospodarowanie terenu, prowadzenie badań i robót budowlanych oraz

podejmowanie innych działań odbywa się na zasadach określonych w przepisach odrębnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz prawa budowlanego.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w Olecku w obrębie ewidencyjnym Olecko 1 - etap 2A

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.31.2021 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 26 marca 2021 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 6. W zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej, w wyznaczonej na rysunku planu strefie archeologicznej ochrony konserwatorskiej, zagospodarowanie terenu, prowadzenie badań i robót budowlanych oraz podejmowanie innych działań odbywa się na zasadach określonych w przepisach odrębnych, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz prawa budowlanego.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach Lesk i Olecko - teren położony pomiędzy ul. Kościuszki a linią kolejową

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.83.2021 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 27 sierpnia 2021 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8.

1. Na obszarze opracowania planu nie występuje strefa ochrony konserwatorskiej ustalona w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olecko,
2. Nie występują w nim obiekty wpisane do rejestru zabytków i ewidencji zabytków,
3. Nie występują obiekty dóbr kultury współczesnej,
4. W przypadku znalezisk archeologicznych obowiązują przepisy odrębne.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Parkowej

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.141.2021 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 grudnia 2021 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8.

1. Ustala się obowiązek ochrony obiektu wpisanego do rejestru zabytków – parku miejskiego, położonego na terenie oznaczonym symbolem US poprzez:
 - 1) zachowanie zieleni parkowej;
 - 2) odtworzenie formy zabytkowej i detalu architektonicznego obiektów i elementów zagospodarowania, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.
2. Dla wszelkich działań dotyczących przekształceń terenu US i zmian w jego zagospodarowaniu, obowiązują ustalenia wynikające z przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ul. Kościuszki

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.14.2022 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 31 marca 2022 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9. Na obszarze planu ustala się strefę ochrony konserwatorskiej - strefa E – strefa ochrony ekspozycji od strony jeziora Oleckie Wielkie – obowiązuje kształtowanie zabudowy z uwzględnieniem sylwety od strony jeziora. Zakaz wprowadzania obiektów mogących obniżyć wartości krajobrazowe panoramy miasta od strony jeziora.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Armii Krajowej

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.62.2022 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 31 sierpnia 2022 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9.

1. Obszar planu znajduje się na obszarze wpisanym do rejestru zabytków decyzją z dnia 21 lutego 1979 r. pod numerem A-181 jako układ urbanistyczny miasta - obszar podlega ochronie konserwatorskiej na zasadach określonych w przepisach odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
2. Na obszarze wpisanym do rejestru zabytków ustala się:
 - 1) zakaz lokalizacji wolno stojących wież ze stacjami bazowymi telefonii komórkowej;
 - 2) w zakresie sytuowania reklam:
 - a) zakaz sytuowania reklam na balustradach balkonów i loggi oraz na ogrodzeniach,
 - b) sytuowanie tablic reklamowych i urządzeń reklamowych na elewacji budynku zgodnie z podziałami architektonicznymi obiektu budowlanego, w szczególności wyśrodkowanie albo wyjustowanie względem: otworów okiennych lub drzwiowych albo krawędzi elewacji albo detalu architektonicznego albo osi kompozycyjnych elewacji,
 - c) zakaz przesłaniania przez reklamę otworów okiennych lub drzwiowych oraz detali architektonicznych,
 - d) w zakresie szyldów:
 - forma szyldów: w postaci tablicy pełnej lub z wyciętymi znakami w konturze lub w formie znaków bez tła, w tym w formie giętych lamp neonowych,
 - sytuowanie szyldów w poziomym pasie elewacji, znajdującym się ponad oknami i drzwiami w parterze i pod oknami kondygnacji następniej, przy czym dla szyldów:
 - równoległych - także w nadświetlu funkcjonującego wejścia do budynku prowadzącego do lokalu,
 - o orientacji pionowej wykonanych wyłącznie w formie znaków bez tła (o orientacji poziomej poszczególnych znaków), w pionowych pasach elewacji w sąsiedztwie otworów okiennych lub drzwiowych - także na następniej kondygnacji,
 - sytuowanie szyldów nad detalem architektonicznym - wyłącznie w formie znaków bez tła, w tym w formie giętych lamp neonowych,

- wysokość szyldu równoległego nie większa niż 0,7 m,
 - wysokość znaków bez tła w szyldzie nie większa niż 0,7 m,
 - dla szyldu semaforowego powierzchnia służąca ekspozycji reklamy nie większa niż 0,5 m²,
 - kolorystyka szyldów: stosowanie monochromatu lub barw zaczerpniętych z obiektu, na którym są sytuowane,
 - w projekcie budowlanym budynku należy określić lokalizację, wielkość i kolor szyldu,
- e) sytuowanie reklam wolno stojących trwale związanych z gruntem w formie:
- słupa reklamowego w formie walca o średnicy nie większej niż 1,75 m i wysokości nie większej niż 3 m,
 - pylonu wizytówkowego (rozumianego jako wolno stojące pionowe urządzenie, na którym dopuszcza się sytuowanie więcej niż jednej powierzchni służącej ekspozycji reklamy stanowiącej nazwę i/lub logo firmy) o szerokości nie większej niż 0,7 m i wysokości nie większej niż 5 m,
 - tablicy reklamowej w formie przeszklonej gabloty reklamowej z obudową w odcieniu szarości wyłącznie w zakresie od bieli do czerni lub o naturalnej powierzchni metali o wymiarach powierzchni służącej ekspozycji reklamy nie większej niż 1,2 m na 1,8 m,
- f) dopuszcza się sytuowanie tablic reklamowych innych niż szyldy na wiatkach przystankowych i na elewacji wejściowej budynku z funkcją handlową do wysokości kondygnacji parteru tego budynku, z zastrzeżeniem lit. g i h, w formie przeszklonej gabloty reklamowej z obudową w odcieniu szarości wyłącznie w zakresie od bieli do czerni lub o naturalnej powierzchni metali lub o kolorze obiektu, na którym jest umieszczona, o wymiarach powierzchni służącej ekspozycji reklamy nie większej niż 1,2 m na 1,8 m usytuowanych pojedynczo lub zgrupowanych ze sobą; łączna powierzchnia ekspozycji reklamy nie może być większa niż 20% powierzchni elewacji,
- g) dopuszcza się sytuowanie reklamy na przeszkleniach na kondygnacji, na której znajduje się wejście do lokalu z zewnątrz i od strony tego wejścia

lub bezpośrednio przy okienku sprzedażowym, bezpośrednio na przeszkleńiu, od jego wewnętrznej strony, w formie płaskich znaków bez tła albo nieprzeziernych tablic reklamowych o powierzchni nie większej niż format A4 usytuowanych pojedynczo lub zgrupowanych ze sobą, przy czym łączna powierzchnia służąca ekspozycji reklamy nie większa niż 20% powierzchni przeszklenia,

- h) na elewacji nieposiadającej otworów okiennych (z wyłączeniem otworów okiennych klatek schodowych, pomieszczeń technicznych, piwnic i poddaszy) dopuszcza się sytuowanie wyłącznie muralu reklamowego wykonanego bezpośrednio na ścianie obiektu technikami plastycznymi (rozumianymi jako ręcznie wytworzonej informacji wizualnej, w szczególności: malunku, rysunku, mozaiki, sgraffito, witrażu, metaloplastyki) o powierzchni ekspozycji reklamy nie większej niż 30% powierzchni elewacji; kolorystyka muralu reklamowego: stosowanie monochromatu lub barw zaczerpniętych z obiektu, na którym jest sytuowany.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Sedranki III”

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.76.2022 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 października 2022 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8. Ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) na terenie objętym planem zlokalizowane jest stanowisko archeologiczne nr 36 (AZP 18-80);
- 2) na terenie stanowiska archeologicznego, o którym mowa w pkt 1, zastosowanie mają przepisy odrębne dotyczące ochrony zabytków;
- 3) ochronę stanowiska archeologicznego należy uwzględnić na etapie projektowania i realizacji zagospodarowania i zabudowy terenu, zgodnie z wymaganiami przepisów odrębnych dotyczących ochrony zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Śródmieście – Centrum

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.77.2022 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 października 2022 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 9.

1. Obszar planu znajduje się na obszarze wpisanym do rejestru zabytków decyzją z dnia 21 lutego 1979 r. pod numerem A-181 jako układ urbanistyczny miasta – obszar podlega ochronie konserwatorskiej na zasadach określonych w przepisach odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie ewidencyjnym Judziki

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.28.2023 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 26 maja 2023 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ul. 11 Listopada w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.72.2023 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 27 października 2023 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Moźne oraz terenu Dworku Mazurskiego – 1 etap

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.85.2023 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 30 listopada 2023 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8.

1. Budynek usytuowany na terenie elementarnym oznaczonym symbolem 1UT-UZ – „Dworek Mazurski”, wskazany na rysunku planu, z uwagi na wysokie walory historyczne i architektoniczne, obejmuje się ochroną konserwatorską. Obowiązują następujące zasady ochrony:
 - 1) ochronie podlega istniejąca: bryła budynku oraz forma architektoniczna, kształt dachu, artykulacja i istniejący sposób opracowania elewacji, w tym rodzaj zastosowanych materiałów na elewacji oraz rodzaj i forma stolarki otworowej (podziały w stolarce okiennej) jako jednego z elementów wystroju elewacji; przy czym dopuszcza się zmianę sposobu opracowania elewacji wyłącznie w celu doprowadzenia budynku do jego pierwotnego wyglądu (na podstawie przekazów historycznych);
 - 2) materiały na elewacji: drewno, tynk zewnętrzny w kolorze białym, pokrycie dachu – matowa dachówka ceramiczna w kolorze czerwieni ceglanej lub strzecha,
 - 3) obowiązuje zakaz dokonywania zmian w budynku mogących doprowadzić do utraty jego wartości (tj. nadbudowy, rozbudowy, rozbiórki i odbudowy);
 - 4) obowiązuje utrzymanie terenów zagospodarowanych zielenią urządzoną od frontu budynku (od strony drogi).
2. Budynek usytuowany na terenie elementarnym oznaczonym symbolem UT-UZ-MN - „Dom Zdrojowy”, wskazany na rysunku planu, z uwagi na wysokie walory historyczne i architektoniczne, obejmuje się ochroną konserwatorską. Obowiązują następujące zasady ochrony:
 - 1) ochronie podlega istniejąca: bryła budynku oraz forma architektoniczna, kształt dachu, artykulacja i istniejący sposób opracowania elewacji, przy czym dopuszcza się przebudowę dachu oraz zmianę sposobu opracowania elewacji wyłącznie w celu doprowadzenia budynku do jego pierwotnego wyglądu (na podstawie przekazów historycznych);
 - 2) tynki zewnętrzne w kolorze pastelowym o niskim lub średnim nasyceniu barw;
 - 3) obowiązuje zakaz dokonywania zmian w budynku mogących doprowadzić do utraty jego wartości (tj. nadbudowy, rozbudowy, rozbiórki i odbudowy);

- 4) ustala się usunięcie lub przebudowę elementów dysharmonijnych lub dobudowanych części budynku dysharmonijnych obniżających wartość budynku;
- 5) obowiązuje utrzymanie terenów zagospodarowanych zielenią urządzoną oraz drzew od frontu budynku.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Ełcka i Zamostowa w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.103.2023 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 grudnia 2023 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w kwartale ulic: Kościuszki, Targowej, Broniewskiego i Słowackiego w Olecku

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.104.2023 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 grudnia 2023 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 11.

1. Na obszarze objętym planem nie występują zabytki nieruchome indywidualnie wpisane do rejestru zabytków.
2. W granicach planu nie występują zabytki ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz nie występują zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków.
3. Obszar objęty planem położony jest w strefie B częściowej ochrony konserwatorskiej, która obejmuje ochronę układu przestrzennego i elementów jednostek osadniczych o wyróżniających się wartościach kulturowo-krajobrazowych, na podstawie „Studium wartości kulturowych Miasta i Gminy Olecko” i zapisów obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Olecko. W strefie B obowiązuje zachowanie charakteru i skali obiektu z możliwością wprowadzania nowych elementów z zachowaniem tradycyjnych form oraz kontynuacji istniejącego układu.
4. W strefie, o której mowa w ust. 3 należy m.in.:

- 1) zachować zasadnicze elementy historycznego rozplanowania przestrzennego (układu dróg, sposobu kształtowania wnętrza, wykorzystania naturalnych walorów krajobrazowych, itp.);
- 2) dostosować nową zabudowę do istniejącej historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali, bryły, rozwiązań konstrukcyjnych i materiałowych zabudowy;
- 3) dążyć do zlikwidowania uciążliwych funkcji i negatywnych dominant architektonicznych;
- 4) dążyć do uporządkowania brył i elewacji (zharmonizowanie przybudówek, wprowadzenie dachów o lokalnej, historycznej genezie, zachowanie jednorodności oraz historycznego pokrycia dachu, zachowania i odtworzenia detalu architektonicznego, kolorystyki, historycznych podziałów stolarki okiennej, utrzymania pierwotnych kształtów przepruć okiennych itp.).

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Produkcyjnej

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.23.2024 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 22 marca 2024 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 7. W granicach obszaru planu nie występują obszary i obiekty objęte ochroną konserwatorską na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w związku z tym nie podejmuje się ustaleń w tym zakresie.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ul. Mazurskiej

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.24.2024 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 22 marca 2024 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 7. W granicach obszaru planu nie występują obszary i obiekty objęte ochroną konserwatorską na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w związku z tym nie podejmuje się ustaleń w tym zakresie.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pod nazwą „Jaśki II”

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.25.2024 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 22 marca 2024 r.

W miejscowym planie brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – Kukowo 4

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.000742.2024 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 24 maja 2024 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8.

1. Na obszarze planu ustala się strefę ochrony konserwatorskiej stanowiska archeologicznego (AZP 19 - 80/10). Strefa orientacyjnie została oznaczona na rysunku planu.
2. Na terenie stanowiska archeologicznego, o którym mowa w ust. 1, zastosowanie mają przepisy odrębne dotyczące ochrony zabytków.
3. Ochronę stanowiska archeologicznego należy uwzględnić na etapie projektowania i realizacji zagospodarowania i zabudowy terenu zgodnie z wymaganiami przepisów odrębnych dotyczących ochrony zabytków.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – Gordejki 1

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.43.2024 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 24 maja 2024 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8.

1. Na obszarze planu ustala się strefę ochrony konserwatorskiej stanowiska archeologicznego, oznaczonego w dokumentacji archeologicznej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jako AZP 18-79/49. Strefa została oznaczona na rysunku planu.

2. Ustala się ochronę stanowiska archeologicznego wskazanego na rysunku planu zgodnie z wymogami przepisów odrębnych o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
3. Wszelkie roboty ziemne oraz zmiana charakteru dotychczasowej działalności naruszające strukturę gruntu w obrębie stanowiska archeologicznego wymagają przeprowadzenia badań archeologicznych, których rodzaj i zakres należy ustalić w trybie przepisów odrębnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – Dobki 1

Dokument został przyjęty uchwałą nr BRM.0007.44.2024 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 24 maja 2024 r.

W miejscowym planie występują zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

§ 8. Na obszarze planu nie występują obiekty ani tereny wpisane do rejestru zabytków, ani ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Na obszarze planu nie ustala się obszarów ani obiektów objętych ochroną konserwatorską.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy

5.2.1. Położenie administracyjne

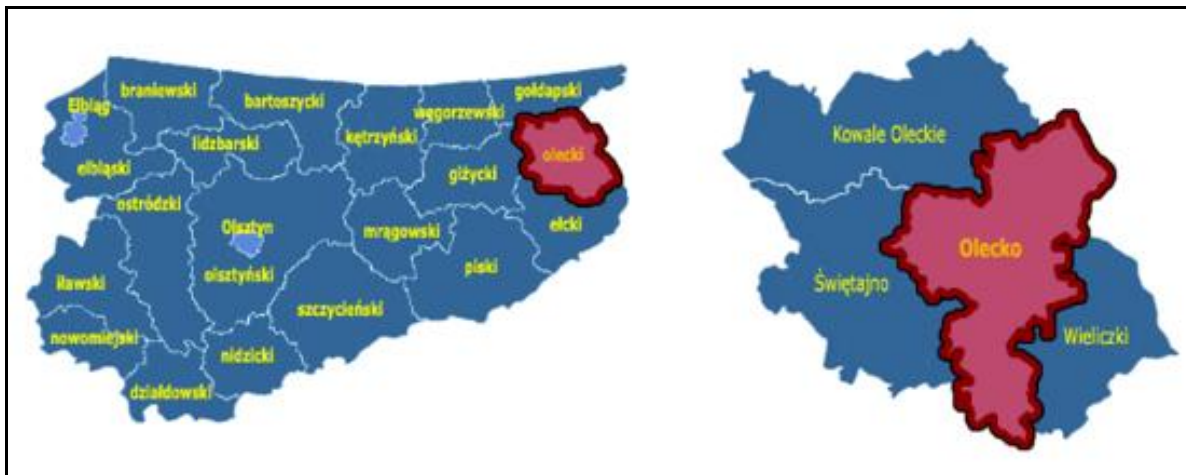
Gmina Olecko jest gminą miejsko-wiejską położoną we wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie oleckim.

Gmina Olecko graniczy z:

- gminą wiejską Filipów, powiat suwalski, województwo podlaskie,
- gminą wiejską Bakalarzewo, powiat suwalski, województwo podlaskie,
- gminą wiejską Wieliczki, powiat olecki, województwo warmińsko-mazurskie,
- gminą wiejską Kalinowo, powiat ełcki, województwo warmińsko-mazurskie,
- gminą wiejską Ełk, powiat ełcki, województwo warmińsko-mazurskie,
- gminą wiejską Świętajno, powiat olecki, województwo warmińsko-mazurskie,
- gminą wiejską Kowale Oleckie, powiat olecki, województwo warmińsko-mazurskie.

Gmina Olecko położona jest w odległości ok. 38 km od Ełku, ok. 48 km od Augustowa i ok. 60 km od Giżycka.

Rysunek 1. Położenie gminy Olecko na tle województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu oleckiego

Źródło: Program opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2021-2024

5.2.2. Zarys historii obszaru Gminy

Historia gminy Olecko sięga czasów prehistorycznych. Obszar ten był zamieszkały już w prehistorii, o czym świadczą liczne znaleziska archeologiczne, takie jak ślady osadnictwa i osady. Najstarszym szacowanym na około 15 tysięcy lat p.n.e. dowodem działalności człowieka w północno-wschodniej Polsce jest róg renifera z obróbką wykonaną krzemiennym narzędziem, który odkryto w okolicach Giżycka. Na terenie gminy Olecko pierwsze ślady obecności ludzi pochodzą z tego samego okresu.

Około 500 roku p.n.e. dzisiejsze Mazury zasiedliła ludność utożsamiana z Bałtami, która tworzyła kulturę określaną mianem kurhanów zachodniobałtyjskich. Była to społeczność o wysokim poziomie organizacji i rozwoju, co potwierdzają liczne osiągnięcia tej grupy. Potrafili oni budować grody obronne na wzgórzach oraz wznosić sztuczne wyspy na jeziorach, które również służyły jako miejsca obronne. Ponadto ludność ta aktywnie nawiązywała kontakty handlowe z odległymi plemionami, dzięki czemu do regionu trafiały dobra i inspiracje spoza lokalnych obszarów. W wyniku intensywnych kontaktów handlowych oraz kulturowych na przełomie er obszary dzisiejszej gminy Olecko znalazły się pod silnymi wpływami kultury rzymskiej. Najbardziej znanym stanowiskiem archeologicznym związanym

z okresem wpływów rzymskich na terenie gminy Olecko jest cmentarzysko ciałopalne znajdujące się w pobliżu wsi Przytuły.

We wczesnym średniowieczu obszar gminy zamieszkiwał pruski lud Jaćwingów, potomkowie ludności zachodniobałtyjskiej. Tworzyli zaczątki organizacji społecznej i państwowej,

z dominującą rolą rodów w warownych grodach. Mimo zdolności do jednoczenia się w czasie wojen, lokalne konflikty uniemożliwiły im stworzenie jednolitej organizacji terytorialnej. W XVIII wieku zostali podporządkowani Zakonowi Krzyżackiemu, który ostatecznie pokonał ich w bitwie nad jeziorem Skomętno koło Ełku. Po klęsce większość Jaćwingów emigrowała na Litwę lub została wysiedlona.

W XIII-XV w. konflikty omijały dzisiejszy obszar gminy przez co nie odnotowano tutaj zasadniczych zmian w strukturze osadniczej. Z powodu ich dużego wyludnienia i pokrycia gęstymi puszciami tereny te stanowiły jednak marginalne znaczenie w Państwie Krzyżackim. Dopiero po II pokoju toruńskim (1466), gdy Krzyżacy, tracąc żyzne ziemie na rzecz Polski, rozpoczęli powolne zagospodarowywanie tych obszarów.

W XVI wieku rozpoczął się intensywny rozwój osadnictwa na tych terenach dzięki projagiellońskiej polityce lenniczej księcia, sprzyjającej pokojowej kolonizacji. Ziemie nadawano bezpośrednio przez księcia lub sprzedawano przez starostów, głównie na prawie magdeburskim i chełmińskim. Za panowania księcia Albrechta powstały m.in. wieś książęca Sedranki, wsie czynszowe (np. Babki Oleckie, Gąski, Jaśki, Kukowo, Zabelne) oraz dobra szlacheckie, takie jak Biała Olecka i Ślepie.

W 1560 roku na miejscu dawnego zameczku myśliwskiego założono miasto Marggrabowa, które polskojęzyczna ludność nazywała Oleckiem. Miasto otrzymało znaczne obszary ziemi oraz liczne przywileje. Jego rozległy układ urbanistyczny skupiał się wokół trzynastomorgowego rynku, na którym wzniesiono ewangelicki kościół, otoczony cmentarzem i plebanią. Funkcjonowały tu także szkoła, szpital oraz palisada z bramami wjazdowymi, zapewniająca ochronę.

W 1619 r. siedzibę starostwa przeniesiono do zameczku Oletzko, który nazwano starostwem oleckim. Zamek rozbudowano, a do 1654 r. zyskał formę czteroskrzydłowej budowli z basztami. W 1670 r. ponownie potwierdzono przywilej lokacyjny miasta Marggrabowa, jednak brak ważnych szlaków handlowych spowodował

jego rozwój. Część osad nie rozwinęła się zgodnie z planem, a niektóre uległy zniszczeniu. Miasto ucierpiało przez klęski żywiołowe, epidemie i wojny. Pożary pod koniec XVII i na początku XVIII w., najazd tatarski w latach 1656-1657 oraz epidemia dżumy w latach 1709-1711, która zdziesiątkowała ludność, poważnie zahamowały rozwój regionu. W Olecku ocalało jedynie 78 osób.

W 1721 r. król Prus Fryderyk Wilhelm I odwiedził zniszczone miasto Marggrabowa, liczące 98 mieszkańców. Powołał komisję do nadzoru kolonizacji i gospodarki, rozpoczynając powolny wzrost regionu. Wprowadzono miarę olecką w latach 1722-1750, zreformowano szkolnictwo, założono fundusz Mons Pietatis na uposażenie nauczycieli, co umożliwiło budowę szkół

w latach 1737–1740, w wielu miejscowościach. Następca, Fryderyk II Wielki, kontynuował reformy, likwidując starostwa, tworząc powiaty i urzędy sądownicze, m.in. w Olecku. Powstały też szkoły w Białej Oleckiej, Judzikach i Szczecinkach. W 1741 r. zbudowano kościół w Gąskach, gdzie utworzono parafię ewangelicką.

Wojna siedmioletnia (1756-1763) spustoszyła ziemie pruskie i przyniosła okupację wschodnich terenów przez wojska rosyjskie. Choć rozbiory Polski wzmocniły terytorium Prus, nie poprawiły sytuacji gospodarczej dzisiejszej gminy. W czasie wojen napoleońskich na początku XIX wieku region ponownie dotknęły grabieże, głód i zarazy.

Przebudową Prus kierował Heinrich Friedrich Karl vom Stein, wprowadzając reformy agrarne („Oktoberedikt” z 1807 r.) likwidujące poddaństwo, oraz zmiany w ordynacji miejskiej i reorganizację urzędów („Städteordnung” z 1808 r.). Reforma z grudnia 1808 r. objęła aparat państwowy i wojsko. Edykt z 1812 r. zezwalał Żydom na osiedlanie się, a w 1816 r. reforma administracyjna ustanowiła nowy podział na powiaty, w tym powiat olecki w rejencji gąbińskiej. Te reformy przyczyniły się do odbudowy potęgi Prus i ich roli w zjednoczeniu Niemiec.

Nowy okres przyniósł rozwój miasta i gminy. Po pożarze w 1822 r. zamek Oletzko został zniszczony i włączony do miasta Marggrabowa. W mieście powstały drukarnie, karczmy, gorzelnie, browary, garbarnie, roszarnie lnu, mleczarnie i młyn. Od 1820 r. kursował dyliżans na trasie Elk-Marggrabowa-Gąbin, a w połowie XIX w. rozpoczęto budowę dróg bitych łączących Olecko z sąsiednimi miastami. W 1860 r. uruchomiono pocztę, a w 1861 r. ukończono budowę kościoła katolickiego.

Budowa kolei żelaznej w 1879 r. połączyła miasto z resztą państwa, wspierając rozwój przemysłu i rolnictwa. Uzupełniono ją siecią wąskotorową do Świętajna i Garbasu (1911 r.) oraz normalnotorową linią do Cimoch (1915 r.).

Zmechanizowanie rolnictwa i rozwój osadnictwa kolonijnego zmieniły krajobraz gminy. Drewniane budownictwo ustąpiło ceglanemu. Do 1932 r. powstały nowe majątki ziemskie, jednak I wojna światowa przyniosła miastu i okolicy znaczne zniszczenia.

W okresie międzywojennym Prusy były odizolowane i zubożone. W 1927 r. wzniesiono pomnik ku czci poległych, a w 1928 r. Marggrabowa zmieniła nazwę na Treuburg. Rozbudowano infrastrukturę i zmieniono nazwy miejscowości. W czasie II wojny światowej, po ewakuacji ludności niemieckiej i wkroczeniu Armii Czerwonej w 1945 r., miasto zostało zniszczone w 60%. Po wojnie tereny gminy włączono do Polski, co wiązało się z migracją ludności, likwidacją majątków ziemskich i przekształceniem wsi. Powiat Olecki utrzymał rolniczy charakter.

Reformy administracyjne w 1975 r. włączyły gminę do województwa suwalskiego, a rozwój obejmował budowę osiedli mieszkaniowych i firm państwowych. Po 1989 r. rozpoczęły się przemiany ustrojowe i gospodarcze. W 1999 r. przywrócono powiaty, tworząc powiat olecki, który od 2003 r. stał się częścią województwa warmińsko-mazurskiego¹.

Poniżej przedstawiono noty historyczne wybranych miejscowości:

Gąski

Wieś Gąski, założona w 1519 roku jako wolna osada w okresie krzyżackim, została w 1539 roku przekształcona w wieś książęcą. W XVIII wieku, w ramach reform szkolnictwa elementarnego w Prusach, z funduszu Mons Pietatis wybudowano szkołę, uposażono nauczycieli i założono bibliotekę gromadzką. W 1741 roku wzniesiono kościół, tworząc nową parafię ewangelicką, która przez XVIII i XIX wiek była niemal w całości polska. W 1860 roku uruchomiono we wsi urząd pocztowy, a później powstały urząd stanu cywilnego, kontrola mięsa i posterunek żandarmerii. W 1938 roku nazwę Gąski (Gonsken) zmieniono na Herzogskirchen.

¹ Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2021-2024

Sedranki

Na terenie wsi ślady obecności człowieka sięgają paleolitu, co potwierdzają znaleziska archeologiczne. Wieś założono jako osadę książęcą za panowania Albrechta von Hohenzollerna, z drewnianym folwarkiem obejmującym 37 koni, 159 sztuk bydła i 86 świń. W XVII wieku ponownie lokowano ją jako wieś czynszową z młynem. W kolejnych stuleciach miejscowość rozwijała się, unowocześniono majątek folwarczny, w tym wodny młyn, wyposażając go w silnik parowy. Pod koniec XIX wieku folwark zyskał elektryczność i nowe zabudowania, m.in. gorzelnię.

Podczas I wojny światowej wieś została zniszczona, a majątek rozparcelowano i sprzedano osadnikom z Pomorza. W okresie międzywojennym działał tu majątek Lasek-Sedranki, dawniej Mały Lasek, a w jednym z budynków mieściła się szkoła. Folwark odnowiony przez rodzinę Dziengelów został całkowicie zniszczony podczas II wojny światowej i nigdy go nie odbudowano.

Możne

Na terenie wsi odkryto stanowiska archeologiczne z okresu paleolitu i mezolitu. Lokowano ją w XV wieku na prawie chełmińskim jako wieś czynszową, z nadaniem 20 włók ziemi przez starostę książęcego. Od początku wieś zamieszkiwała głównie ludność polska. W 1737 roku wybudowano tu szkołę. W 1938 roku miejscowość liczyła niespełna 300 mieszkańców, a jej nazwę zmieniono na Moossnen, później Mooschnen, a ostatecznie Moszne.

Lenarty

Wieś powstała w 1573 r. na prawie lennym jako dobra szlacheckie w Lenartach, niem. Lenharten. W XVII i XVIII wieku majątek zarządzany był przez polską szlachtę, a w XVIII wieku, licząc ponad 660 ha, był jednym z największych w okolicy. Przez długi czas należał do rodziny Tolsdorffów. Podczas I wojny światowej w sali balowej dworu mieścił się rosyjski szpital wojskowy, a w czasie II wojny światowej majątek był zarządzany przez generała Wehrmachtu. W okresie PRL dwór przejęły Państwowe Majątki Ziemskie, w których utworzono przedszkole, a we wsi działała jednostka PGR zajmująca się naprawą sprzętu rolniczego..

Biała Olecka

Pierwotnie majątek ziemski powstały w XVI wieku, Biała Olecka rozwijała się jako część osadnictwa mazurskiego. W XIX wieku wieś była jednym z głównych ośrodków rolniczych regionu. W czasie I wojny światowej wieś uciepiała w wyniku działań wojennych. Po 1945 r. majątek ziemski został włączony do Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Szczecinki

Wieś powstała w ramach kolonizacji północno-wschodnich terenów Prus Książęcych. W 1556 roku założył ją Albrecht Szczeciński, a fakt ten w 1563 roku potwierdził książę Albrecht Hohenzollern, wydając mu przywilej na prawie lennym na 33 łany. Nazwa wsi pochodzi od nazwiska pierwszego sołtysa. W pierwszej połowie XVII wieku osiedliła się tu niemiecka rodzina szlachecka Ölsnitzów. Na przełomie XVIII i XIX wieku była to wieś szlachecka. Szczecinki długo należały do parafii ewangelickiej w Olecku. Dopiero w 1905 roku utworzono tu obwód duszpasterski należący do parafii w Mieruniszkach. Przed I wojną światową obwód ten obejmował około 1800 wiernych, a od pastora wymagano znajomości języka polskiego. Szkoła we wsi powstała w 1774 roku. W 1935 roku uczęszczało do niej w ośmiu klasach łącznie 46 dzieci, a zatrudniony był jeden nauczyciel. Szczecinki zostały częściowo zniszczone pod koniec II wojny światowej. Mimo to właśnie w Szczecinkach po wojnie swoją siedzibę miała początkowo gmina Borawskie, która w 1950 roku zmieniła nazwę na gmina Szczecinki. W związku z likwidacją gmin w 1954 roku Szczecinki stały się siedzibą gromady (do końca 1972 roku).

Borawskie

Wieś powstała w ramach kolonizacji północno-wschodnich terenów Prus Książęcych, choć dokładna data ich powstania nie jest znana. W 1561 roku starosta Wawrzyniec von Halle odnowił przywilej nadany braciom Jakubowi, Jordanowi i Sobiechowi Borawskim. W dokumencie potwierdzono, że ich ojciec, Piotr Borawski, zakupił za 198 grzywien sześć łanów sołeckich i zobowiązał się do założenia wsi czynszowej na 60 łanach ziemi na prawie chełmińskim. Osadnikom zagwarantowano 10 lat wolnizny. Można zatem uznać, że wieś powstała w połowie XVI wieku. Borawskie należały do parafii ewangelickiej w Mieruniszkach.

Babki Gąseckie

Wieś została założona w ramach kolonizacji północno-wschodnich terenów państwa zakonu krzyżackiego. W 1476 roku bracia Piotr i Stefan Babkowie otrzymali 15 łanów ziemi na prawie magdeburskim, zobowiązując się do wystawienia jednej służby zbrojnej. Nazwa miejscowości pochodzi od nazwiska pierwszych właścicieli. W XVIII wieku osada została przekształcona z majątku szlacheckiego w wieś królewską. Mieszkańcy zostali zobowiązani do płacenia podatków oraz do świadczeń w naturze i robociźnie na rzecz państwa. Wieś wchodziła w skład parafii ewangelickiej w Olecku.

Dobki

Wieś została założona w ramach kolonizacji północno-wschodnich terenów Prus Książęcych. W 1555 roku starosta Krzysztof Glaubitz sprzedał Maciejowi Kibiszowi cztery łany sołeckie za 180 grzywien. Maciej zobowiązał się do założenia wsi czynszowej na 40 łanach ziemi według prawa chełmińskiego. Od nazwiska pierwszego sołtysa miejscowość była również nazywana Kibiszami.

Raczki Wielkie

Wieś została założona w ramach kolonizacji północno-wschodnich terenów Prus Książęcych. W 1560 roku starosta Krzysztof Glaubitz sprzedał Marcinowi Raczkowi trzy łany sołeckie za 108 grzywien. W zamian Marcin zobowiązał się do założenia wsi czynszowej na 30 łanach zgodnie z prawem chełmińskim. Miejscowość należała do parafii ewangelickiej w Olecku.

Znaki i symbole

Herb miasta przedstawia czerwony zamek w srebrnym polu, z trzema basztami zwieńczonymi błękitnymi stożkowymi dachami, zakończonymi złotymi kulami. Na zamku widnieje tarcza podzielona w słup: w prawym srebrnym polu znajduje się czerwony półorzeł brandenburski, a w lewym polu szachownica symbolizująca Hohenzollernów.

Rysunek 2 Herb miasta Olecko

Źródło: Statut Gminy Olecko

Flaga miasta Olecka przedstawia na płacie białym z dwoma wąskimi poziomymi pasami czerwonymi u góry i na dole flagi, herb miasta bez tarczy położony centralnie.

Rysunek 3. Flaga miasta Olecko

Źródło: Statut Gminy Olecko

5.2.3. Krajobraz kulturowy

Środowisko kulturowe gminy kształtowane jest przez różnorodne elementy dziedzictwa kulturowego, w tym zabytki archeologiczne, architektoniczne, założenia parkowe oraz wartości niematerialne, takie jak unikatowy krajobraz i tradycje kultury ludowej. Warto zaznaczyć, że zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego nie tylko posiadają wysoką wartość historyczną i artystyczną, ale również są objęte ochroną prawną, co umożliwi wyodrębnienie obszarów o szczególnych walorach kulturowych. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej stanowi istotny element polityki przestrzennej gminy. Zrównoważone zarządzanie tymi zasobami przyczynia się do zachowania tożsamości regionu oraz wspiera jego wszechstronny rozwój. Kształtowanie środowiska kulturowego nie tylko wzmacnia lokalną świadomość historyczną i kulturową, ale także stymuluje rozwój innych dziedzin życia społeczno-gospodarczego, takich jak turystyka, rekreacja, osadnictwo czy gospodarka leśna. Obecność obiektów zabytkowych oraz niematerialnych wartości kulturowych może stanowić istotny atut promocyjny dla regionu. Poprawa infrastruktury turystycznej, organizacja wydarzeń kulturalnych oraz wprowadzanie edukacyjnych programów ochrony dziedzictwa pozwala nie tylko na wzrost atrakcyjności gminy, ale także na integrację społeczności lokalnej wokół wspólnych wartości. Dzięki odpowiedniemu zarządzaniu i ochronie środowiska kulturowego gmina może stać się miejscem harmonijnego współistnienia tradycji i nowoczesności, wspierając tym samym jej trwały rozwój.

Do instytucji oraz obiektów kultury na terenie gminy należy **Regionalny Ośrodek Kultury w Olecku - „Mazury Garbate”**, w skład którego wchodzi:

- Centrum Edukacyjno-Kulturalne w Kijewie, zajmuje się organizacją wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców. Prowadzi warsztaty, spotkania, imprezy okolicznościowe oraz zajęcia rozwijające lokalne tradycje i umiejętności. Działa na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej i promowania kultury regionalnej,
- Miejska Orkiestra Dęta, działa w strukturze ROK od września 2009 r. Orkiestrę tworzy 23 muzyków. Posiada w swoim repertuarze 170 utworów z gatunku muzyki popularnej, rozrywkowej, tanecznej, filmowej i marszowej,

- Chór Oleckie Echo, powstał w 1996 roku, śpiewa stare pieśni ludowe. Każdego roku uczestniczy w wielu przeglądach, festynach i koncertach, głównie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego,
- Olecka Izba Historyczna, wchodzące w jej skład eksponaty ukazują historię miasta, począwszy od lokacji w 1560 roku po lata współczesne. Na wystawie prezentowane są m.in. dawne dokumenty, wydawnictwa i mapy, zdjęcia i pocztówki oraz inne pamiątki, związane m.in. z budową kolei, plebiscytem 1920 roku, okresem II wojny światowej oraz akcją osadniczą na Ziemiach Odzyskanych. Ponadto część wystawy poświęcona jest wybitnym mieszkańcom Olecka, m.in. Janowi Karolowi Sembrzyckiemu, Ernstowi Jägerowi oraz Grażynie Dobreńko. Poza działalnością wystawienniczą Izba pełni funkcję placówki animacji kultury, organizując m.in. spotkania, promocje książek oraz pokazy filmowe,
- Studio Muzyczne, wyposażone w pełni nowoczesne sprzęty i gotowe do realizacji profesjonalnych nagrań. Służy również do realizacji statutowych działań ROK "MG" oraz można je także wynająć,
- Galeria Prawdziwej Sztuki, wzorując się na postawie Andrzeja Legusa, prezentuje wystawy różnych dziedzin sztuk plastycznych, począwszy od tradycyjnych technik malarskich i graficznych, aż po najnowsze,
- Biblioteka, jest główną biblioteką publiczną miasta i powiatu oleckiego. Gromadzi i opracowuje materiały biblioteczne służące rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych,
- Teatr AGT od Nowa, tworzony przez ludzi mających odwagę zajmować się niepokorną, niełatwą i skłaniającą do refleksji sztuką, związaną z nurtem amatorskim i alternatywnym,
- Kino Mazur, należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych oraz do Sieci Polskich Kin Cyfrowych. Na reporter kina składają się modne nowości oraz coś dla koneserów, z nastawieniem dla najmłodszych widzów.

Ośrodek jest samorządową instytucją kultury organizującą wydarzenia artystyczne, zajmującą się upowszechnianiem kultury oraz edukacją kulturową. Jednostka prowadzi również działalność impresaryjną, a także świadczy usługi związane z wynajmem lokali oraz sprzętu.

Regionalny Ośrodek Kultury „Mazury Garbate” realizuje szeroką działalność kulturalną, skupioną na edukacji dzieci i młodzieży, wspieraniu amatorskiego ruchu artystycznego oraz promowaniu sztuki lokalnie i poza regionem. Prowadzi bibliotekę, popularyzuje czytelnictwo, organizuje wydarzenia rekreacyjne, integracyjne i impresaryjne, a także zajmuje się animacją społeczno-kulturalną. Ośrodek gromadzi i udostępnia dobra kultury związane z archeologią, historią i numizmatyką, jednocześnie prowadząc działalność gospodarczą i usługową wspierającą swoje cele. Jest kluczowym miejscem integracji i rozwoju kulturalnego regionu².

W gminie Olecko działa również **Zespół śpiewaczy „Sedranianki”**, który odkrywa, przypomina i pokazuje stare zwyczaje, obrzędy regionu, śpiewa pieśni w gwarze mazurskiej³.

Gmina Olecko wyróżnia się obecnością wiele gatunków i zbiorowisk roślinnych uznawanych za rzadkie lub zagrożonych wyginięciem, stanowiące bazę pożytkową dla hodowanych na tym terenie pszczół. Tradycja wytwarzania miodów na ziemi oleckiej, sięga co najmniej średniowiecza⁴.

Krajobraz kulturowy determinowany jest poniekąd również przez środowisko naturalne i występujące na danym obszarze tereny i obiekty podlegające ochronie. Gmina Olecko posiada duże walory przyrodniczo-krajobrazowe, na które składają się głównie kompleksy leśne w południowej i południowo zachodniej części gminy.

Formami ochrony przyrody w granicach gminy są:

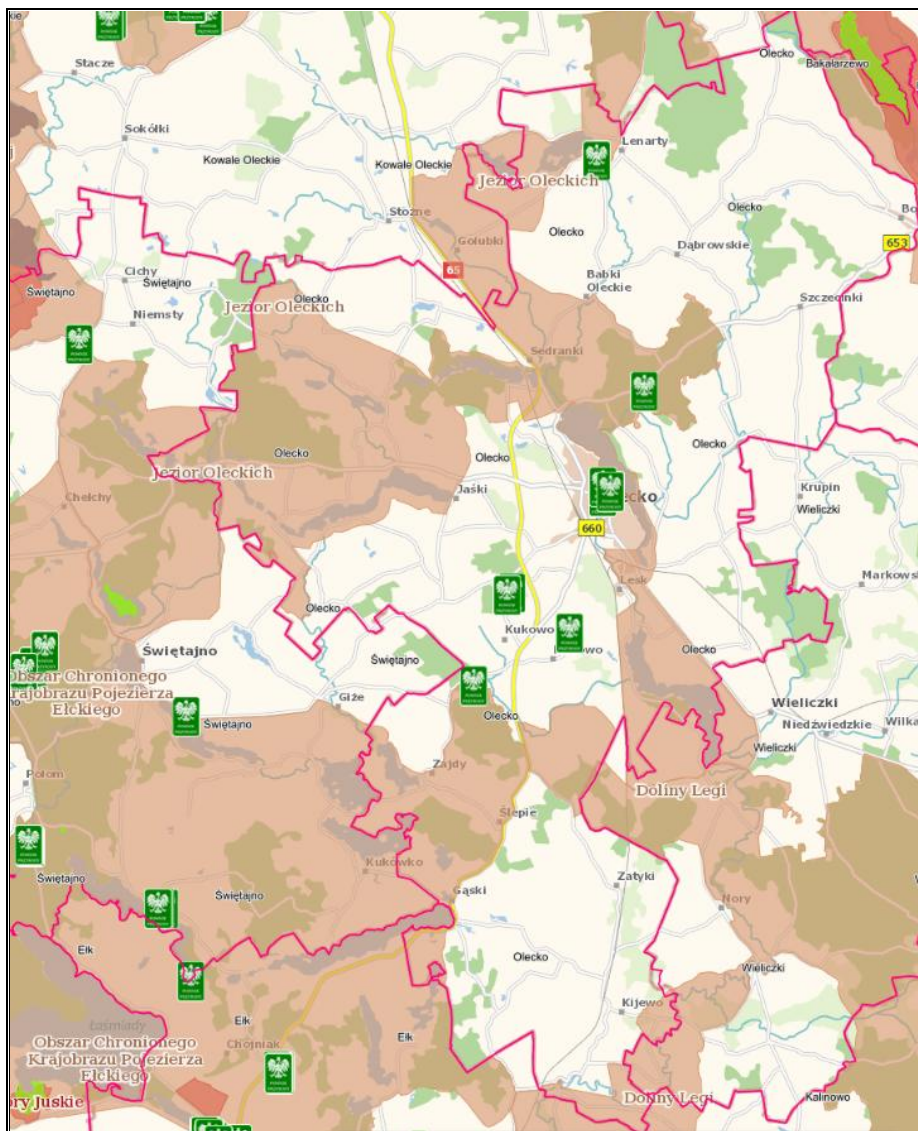
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Oleckich,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Ełckiego,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Legi,
- Użytek ekologiczny „Długi Mostek”,
- 10 pomników przyrody.

² <http://rokmg.pl/> (dostęp: 18.12.2024 r.)

³ Urząd Miejski w Olecku

⁴ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/miody-ziemi-oleckiej> (dostęp: 18.12.2024 r.)

Rysunek 4. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Olecko

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/> (dostęp: 18.12.2024)

Obszar gminy poszczycić się może występowaniem wielu zabytkowych cmentarzy cywilnych i wojskowych, głównie z czasów I wojny światowej. Są to w zdecydowanej mierze cmentarze ewangelickie założone w XIX wieku. Na uwagę zasługują również cmentarze rodzinne, gdzie na przestrzeni pokoleń chowano członków jednej rodziny. Stan cmentarzy jest często zły lub bardzo zły. Większość z nich jest zaniedbana i zarośnięta przez gęstą roślinność, co prowadzi do ich zapomnienia. W poniższej tabeli zostały przedstawione zabytkowe cmentarze znajdujące się na terenie gminy Olecko.

Wykaz zabytkowych cmentarzy na terenie gminy Olecko:

- cmentarz komunalny pochodzący z lat 50. XX w., Olecko, ul. Gołdapska dz. geod. nr 26,
- cmentarz rzymskokatolicki z trzema mogiłami żołnierzy armii niemieckiej pochodzący z XIX w., Olecko, ul. Zamkowa dz. geod. nr 465,
- cmentarz ewangelicki, dawny z mogiłą wojenną z czasów II wojny światowej (grób jeńca francuskiego) pochodzący z 2. połowy XIX w., Babki Gąseckie dz. geod. nr 17,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Babki Gąseckie dz. geod. nr 62,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Babki Oleckie dz. geod. nr 116,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Babki Oleckie dz. geod. nr 42,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Borawskie dz. geod. nr 210,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Borawskie dz. geod. nr 209,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Dąbrowskie dz. geod. nr 164,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Dobki dz. geod. nr 39,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Doliwy dz. geod. nr 237,
- cmentarz ewangelicki, dawny (rodzinny) pochodzący z XIX w., Doliwy dz. geod. nr 3047,
- cmentarz ewangelicki, dawny z mogiłą zbiorową żołnierzy armii rosyjskiej z czasów I wojny światowej pochodzący z XIX w., Gąski dz. geod. nr 3178,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Gąski dz. geod. nr 147,
- cmentarz parafialny pochodzący z początku XX w., Gąski dz. geod. nr 78,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Gordejki dz. geod. nr 3562/2,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Gordejki dz. geod. nr 3562/1,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Gordejki Małe dz. geod. nr 87,
- cmentarz ewangelicki, dawny z mogiłą żołnierza armii niemieckiej z czasów I wojny światowej pochodzący z XIX w., Imionki dz. geod. nr 165,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Judziki dz. geod. nr 120,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Kijewo dz. geod. nr 166,

- cmentarz ewangelicki, dawny z mogiłą żołnierza armii niemieckiej z czasów I wojny światowej pochodzący z XIX w., Kukowo dz. geod. nr 174,
- cmentarz ewangelicki, dawny (rodowy) pochodzący z XIX w., Kukowo dz. geod. nr 503,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Lenarty dz. geod. nr 848,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Łęgowo dz. geod. nr 2,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Olecko Kolonia dz. geod. nr 222,
- cmentarz ewangelicki, rodzinny pochodzący z XIX w., Olszewo dz. geod. nr 40,
- cmentarz ewangelicki, rodzinny pochodzący z XIX w., Pieńki dz. geod. nr 122,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Plewki dz. geod. nr 5,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Raczki Wielkie dz. geod. nr 19,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Rosochackie dz. geod. nr 70,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Świdry dz. geod. nr 59,
- cmentarz ewangelicki, dawny z cmentarzem wojennym z czasów I wojny światowej pochodzący z XIX w., Zajdy dz. geod. nr 3174/8,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Zatyki dz. geod. nr 101, 102/2,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z lat 40. XIX w., Olecko, ul. 11 Listopada dz. geod. nr 409,
- cmentarz ewangelicki, rodzinny pochodzący z XIX w., Sedranki dz. geod. nr 40,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Szczecinki dz. geod. nr 139/4, 139/5, 140,
- cmentarz ewangelicki, dawny pochodzący z XIX w., Zabielne dz. geod. nr 49/22.

5.2.4. Zabytki nieruchome

Do nieruchomych zabytków na terenie gminy należą przede wszystkim zabytki architektury sakralnej (kościół, cmentarze) oraz architektura mieszkaniowa (budynki mieszkalne).

Na terenie gminy Olecko występują zabytki nieruchome ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wpisane do rejestru zabytków prowadzone przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wykaz zabytków

nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków wykazano w rozdziale 5.3 niniejszego Programu. Zabytki nieruchome ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olecko wykazano w załączniku nr 1.

5.2.5. Zabytki ruchome

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Do rejestru nie są wpisywane obiekty wpisane do inwentarza muzeum lub wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Zasoby muzealne i archiwalne chronione są na podstawie odrębnych przepisów.

Na terenie gminy Olecko za zabytki ruchome można uznać przede wszystkim zabytkowe wyposażenie obiektów sakralnych, w tym cenniejsze przedmioty liturgiczne. Zabytki ruchome w dużej mierze stanowią wyposażenie kościołów zlokalizowanych na terenie gminy. Nie podaje się szczegółowego wykazu zabytków ruchomych ze względu na ich ochronę.

5.2.6. Zabytki archeologiczne

Teren gminy Olecko obfituje w liczne stanowiska archeologiczne, głównie z epoki kamienia, epoki żelaza oraz wczesnego średniowiecza. Dzięki licznym badaniom archeologicznym wiadomo, że obszar ten był zamieszkiwany przez człowieka od najdawniejszych czasów. Świadczą o tym odkrycia licznych stanowisk archeologicznych, które dostarczają fascynujących informacji o dawnych kulturach i sposobie życia ludzi w różnych epokach.

Najcenniejszym stanowiskiem archeologicznym na terenie gminy Olecko jest grodzisko kultury zachodnio-bałtyjskiej, które zostało wpisane do rejestru zabytków archeologicznych. Pochodzi ono z okresu wpływów rzymskich oraz wczesnego średniowiecza i znajduje się we wsi Dąbrowskie. Grodzisko jest malowniczo położone na wzgórzu u zbiegu dwóch niewielkich cieków wodnych. Przypuszcza się, że w przeszłości teren ten był otoczony bagnami, co zapewniało naturalną ochronę i sprzyjało jego funkcji obronnej. Centralnym elementem grodziska był okrągły

majdan o średnicy około 30 metrów, umieszczony na wyższym wierzchołku wzgórza. Całość otaczał pojedynczy pierścień wału ziemnego, który na północy był wyraźnie podwyższony, co mogło dodatkowo wzmacniać system obronny. Na niższym wierzchołku znajdowało się przejście bramne, które stanowiło jedyne wejście do grodziska. Układ przestrzenny i lokalizacja świadczą o przemyślanej konstrukcji, dostosowanej zarówno do potrzeb obronnych, jak i codziennego funkcjonowania społeczności zamieszkującej to miejsce.

Obiektem archeologicznym wpisanym do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego jest stanowisko archeologiczne zlokalizowane w miejscowości Dąbrowskie, które znajduje się w obszarze AZP 17-80. Numer stanowiska w miejscowości oraz numer stanowiska na obszarze oznaczono jako miejsce numer 1. Funkcją tego obiektu jest grodzisko, przypisywane kulturze zachodniobałtyjskiej. Chronologicznie datowane jest na okres rzymski oraz wczesne średniowiecze. Stanowisko zostało wpisane do rejestru zabytków 29 listopada 1967 roku

Wykaz wszystkich stanowisk archeologicznych na terenie gminy Olecko stanowi załącznik nr 2 niniejszego Programu opieki nad zabytkami.

5.2.7. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

W ramach Regionalnego Ośrodka Kultury w Olecku - „Mazury Garbate” działa **Olecka Izba Historyczna**, która dokumentuje, gromadzi i upowszechnia wiedzę o dziejach Olecka.

Prezentowana w Izbie wystawa stała ukazuje 450 lat historii miasta. Ekspozowane na niej przedmioty, dokumenty i zdjęcia nie dotyczą jedynie Olecka ale również powiatu oleckiego i jednocześnie świadczą o dziejach regionu oraz całych Mazur. Najważniejsze i najstarsze z nich to kopia aktu sprzedaży ziemi, na której Olecko zbudowano oraz kopia aktu nadania praw miejskich, nieistniejącemu jeszcze miastu. Pierwszy określił język i tożsamość mieszkańców – osadnicy zostali sprowadzeni z Mazowsza, drugi – państwowość i religię.

Rysunek 5. Wystawa w Oleckiej Izbie Historycznej

Źródło: Program opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2021-2024

Wśród zgromadzonych eksponatów znajdują się m.in.: kancjonał, fotografie ukazujące wyposażenie kościoła ewangelickiego z końca XIX wieku, widoki miasta zniszczonego podczas I wojny światowej, świadectwa działalności Jana Karola Sembrzyckiego, mapa ścienna powiatu (Oletzkoer Kreis) oraz plany budowy pomnika upamiętniającego ofiary I wojny światowej. Ważnym elementem kolekcji są także pocztówki z początku XX wieku, przedstawiające miasto.

Osobną wystawę prezentuje gablota z eksponatami i dokumentami, które pozostały w mieście po kataklizmie drugiej wojny światowej. Są to m.in.: butelki ze znakami firmowymi, tablice z nazwami ulic, przedmioty z wyposażenia sklepów, hoteli oraz pozostałe znaki pamięci

o świecie, który minął. Druga część ekspozycji rozpoczyna się mapami z 1945 roku, które obrazują powojenny chaos. Poszukiwanie nazwy miasta i powrót do nazwy jeziora i powiatu – Olecko. Dokumenty polskich osadników ukazują trud życia w nowym miejscu – zabiegi o dach nad głową, porządkowanie spraw administracyjnych, odbudowa zniszczonego i wyszabrowanego miasta. Mozolne przywracanie życia, aż do symbolicznego aktu

budowy nowego kościoła, a następnie przełomu politycznego w 1989 roku. Ekspozyty przechowywane w Oleckiej Izbie Historycznej to dary i depozyty osób prywatnych lub instytucji⁵.

Ponadto w zabytkowym budynku dawnego starostwa w Olecku, mieści się **Regionalna Izba Pamięci**. Obecnie w budynku tym mieści się szkoła ponadpodstawowa – Zespół Szkół Technicznych w Olecku, a na drugim piętrze znajduje się Regionalna Izba Pamięci. Można w niej obejrzeć między innymi egzemplarze broni strzeleckiej, wyposażenie wojsk piechoty, przedmioty i narzędzia codziennego użytku, zdjęcia Ziemi Oleckiej i jej mieszkańców, zbiór fotokopii dokumentów administracji powiatowej w Olecku (1945-1946). W jednym z pomieszczeń Izby zajmują się ekspozyty, fotografie i kroniki upamiętniające działalność oleckich harcerzy.

Rysunek 6. Budynek dawnego starostwa powiatowego w Olecku

Źródło: https://www.powiat.olecko.pl/strona-58-budynek_dawnego_starostwa_w_olecku.html (dostęp: 18.12.2024 r.)

Muzeum Motoryzacji w gminie Olecko (Biała Olecka) gromadzi zabytkowe pojazdy, dokumentując historię motoryzacji w regionie. W kolekcji znajdują się unikatowe samochody, motocykle oraz rowery, a także związane z nimi akcesoria i dokumenty. Ekspozyty ukazują rozwój techniki i designu na przestrzeni lat, stanowiąc atrakcję

⁵ https://rokmg.pl/strona-3400-olecka_izba_historyczna.html (dostęp: 18.12.2024 r.)

zarówno dla pasjonatów, jak i rodzin z dziećmi. W muzeum można również zobaczyć pamiątki związane z historią lokalnych warsztatów i transportu. Muzeum mieści się w odrestaurowanych XIX-wiecznych zabudowaniach folwarcznych, co dodaje miejscu unikalnego charakteru i stanowi dodatkową atrakcję dla odwiedzających⁶.

Rysunek 7. Zespół Pałacowy na terenie gminy Olecko – teren Muzeum Motoryzacji

Źródło: <https://muzeum.bialaolecka.pl/zespol-palacowy/> (dostęp: 21.01.2025 r.)

5.2.8. Dziedzictwo niematerialne

Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest celem Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Niematerialne dziedzictwo kulturowe przejawia się m.in. w następujących dziedzinach: tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sztuki widowiskowe, zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne, wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata, umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

W rozumieniu Konwencji UNESCO „niematerialne dziedzictwo kulturowe” oznacza *praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności, jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa*

⁶ <https://muzeum.bialaolecka.pl/zespol-palacowy/> (dostęp: 22.01.2025 r.)

kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności.

Do dziedzictwa niematerialnego gminy Olecko można zaliczyć mazurską kulturę ludową, obejmującą folklor, gwarę, rzemiosło i strój.

Strój kobiecy i męski

Strój kobiecy zachował się o wiele dłużej niż męski i charakteryzował się znacznie większym zróżnicowaniem. Podstawowymi elementami stroju kobiecego były koszule szyte z białego, lnianego płótna. Przód miały rozcięty, zapinany na guziki, a rękawy marszczone, wykończone mankietem, kołnierzyk niewielki, wykładany. Spódnice, zwane kitlami, były suto marszczone, długie, utrzymane w kolorze czerwonym. Z czasem przyjęły się spódnice z tkanin mieniących się, dwukolorowych, a także z tkanin kraciastych. Kolejny element stroju stanowiły halki, zwane odspodkami, szyte z różnego rodzaju tkanin i pomysłowo przybrane. W skład wierzchnich okryć wchodziły kaftaniki, zwane westkami, „kabaty” oraz „jubki”. Westka to rodzaj stanika, dopasowanego do figury, zapinanego z przodu na rząd guzików, wykończonego podszewką. Najczęściej westki szyto z czerwonego sukna lub lnianej tkaniny. Kabaty to rodzaj żakietów, mocno wciętych w taliu ściśle dopasowanych do figury, jubki zaś w pasie były bardziej luźne i nie ograniczały swobody ruchów. Kabaty miały pod szyją niski, stojący kołnierzyk i zapinały się z przodu na jeden rząd gęsto rozmieszczonych guzików.

Męski strój składał się z białej, lnianej koszuli i długich, obcisłych spodni. Na koszulę ubierano czerwoną, niebieską lub brunatną kamizelkę, a na nią niebieską lub granatową marynarkę. Na nogi zakładano długie buty, a na głowę szary, filcowy lub słomkowy kapelusz⁷.

Gwara

Gwary mazurskie zaliczane są do dialektu mazowieckiego. W ich obrębie można wyróżnić dwa zespoły gwarowe – mazurski zachodni i mazurski wschodni,

⁷ Program opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2021-2024.

pokrywające się odpowiednio z granicami Mazur zachodnich i wschodnich. Podział ten uwarunkowany jest czynnikami historycznymi, m.in. pochodzeniem ludności autochtonicznej i związanym z nim zróżnicowaniem gwarowym. Na kulturę ludową Mazur wpływ miały czynniki geograficzne, historyczne, polityczno-społeczne i religijne (luteranizm). Niewątpliwie istotne było oddziaływanie kultury sąsiadujących z Mazurami Warmiaków i ludności niemieckiej⁸.

Folklor

Na terenie gminy działa wiele grup zajmujących się kultywowaniem folkloru i kultury mazurskiej. Zaliczyć do nich należy przede wszystkim, Chór Oleckie Echo oraz Miejską Orkiestrę Dętą⁹.

Aktywnie działają również panie z Kół Gospodyń Wiejskich. Zajmują się one przede wszystkim kultywowaniem i promowaniem lokalnych tradycji ludowych. Prężną działalność i aktywny udział w organizacji różnych imprez prowadzą również jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych z obszaru gminy.

Do ważniejszych imprez kulturowych organizowanych na terenie gminy należą m.in.: Przystanek Olecko, Noc Świętojańska, Piknik Ekologiczny, Oleckie Święto Plonów, Koncerty – Active Festival Olecko, Święto Mleka i Miodu w Amfiteatrze „Podzamcze”. Ich główną ideą jest promocja wielokulturowości i ukazanie bogactwa kulturowego Mazur. Podczas ich trwania organizowane są koncerty, zabawy, konkursy oraz prezentowane są regionalne produkty¹⁰.

Do dziedzictwa niematerialnego można zaliczyć także historyczne i geograficzne nazwy miejscowości, rzek, jezior oraz innych elementów geograficznych.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Formami ochrony zabytków są: wpis do rejestru zabytków, wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji

⁸ <http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php?l1=opis-dialektow&l2=dialekt-mazowiecki&l3=mazury> (dostęp: 18.12.2024 r.)

⁹ <https://rokmg.pl/> (dostęp: 18.12.2024 r.)

¹⁰ <https://mazury.biz.pl/imprezy/kalendarz-imprez-olecko> (dostęp: 18.12.2024 r.)

linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2021 poz. 81) precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych.

Rozporządzenie określa tryb wydawania pozwoleń na:

- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- przemieszczenie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku,
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c

ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz napisów;

- prowadzenie badań archeologicznych;
- poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania;
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

Rozporządzenie określa także dane i informacje, które powinny zawierać wnioski o wydanie ww. pozwoleń, dokumentacja dołączana do tych wniosków, niezbędna do ich rozpatrzenia, dane i informacje, które zawierają te pozwolenia oraz warunki, które mogą zostać w nich zastrzeżone, a także elementy, które zawiera dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz dokumentacja badań archeologicznych.

Wykaz zabytków nieruchomych z terenu gminy Olecko wpisanych do rejestru zabytków przedstawiono poniżej:

- Babki Gąseckie:
 - młyn wodny, nr rej.: A-3851 z 20.11.1995,
- Biała Olecka:
 - zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem, nr rej.: A-4245 z 27.01.2003,
- Gąski:
 - zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzym.-kat. par. pw. św. Antoniego Padewskiego, nr rej.: A-3797 z 14.02.1995,
- Gordejki Małe:
 - zespół dworsko-parkowy (dwór, spichlerz), nr rej.: A-3461 z 5.04.1993,
 - park dworski z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej, nr rej.: A-1647 z 12.03.1986,
- Imionki:
 - park dworski z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej, nr rej.: A-1652 z 12.03.1986,

- Lenarty:
 - park dworski wraz z przyległym terenem zabudowy gospodarczej i mieszkalnej , nr rej.: A-2581 z 12.11.1988,
- Olecko:
 - teren części miasta (układ urbanistyczny), nr rej.: A-181 z 8.11.1956,
 - cmentarz ewangelicki, ul. 11 Listopada, nr rej.: A-1699 z 23.07.1986,
 - zespół zabudowy gospodarczej (magazyn, stajnia, stodoła), ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-3553 z 05.08.1993,
 - budynek usługowy, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1760 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalno-biurowy z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej. A-1765 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1763 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1613 z 28.01.1986,
 - budynek mieszka-no-usługowy z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1760 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1774 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1776 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1778 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1753 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1769 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1756 z 30.12.1986,
 - budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1861 z 25.02.1987,
 - budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1887 z 25.02.1987,
 - park miejski, ul. Gołdapska, nr rej.: A-4297 z 24.03.2004,
 - budynek mieszkalny, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2980 z 15.12.1989,
 - budynek mieszkalny, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2979 z 15.12.1989,
 - budynek mieszkalno-handlowy, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2966 z 15.12.1989,
 - budynek mieszkalno-handlowy, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2971 z 15.12.1989,
 - budynek mieszkalno-biurowy, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2973 z 15.12.1989,
 - budynek mieszkalny, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2970 z 15.12.1989,
 - budynek mieszkalno-usługowy, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1668 z 16.04.1986,
 - budynek mieszkalno-usługowy, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1670 z 16.04.1986,
 - budynek mieszkalny, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1671 z 16.04.1986,

- budynek mieszkalny, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1670 z 16.04.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1712 z 07.10.1986,
- budynek gospodarczy, ul. Lipowa, nr rej. A-1784 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Mazurska, nr rej.: A-1849 z 25.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Mazurska, nr rej.: A-1855 z 25.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Mazurska, nr rej.: A-1892 z 27.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Mazurska, nr rej.: A-1865 z 25.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1772 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1759 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1770 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1775 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1785 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1787 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1781 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1777 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2975 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2969 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2977 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2957 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2958 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2960 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2962 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2964 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny i budynek gospodarczy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2965 z 15.12.1989,
- budynek dawnego starostwa, obecnie szkoła, ul. Plac Zamkowy, nr rej.: A-3763 z 10.11.1994,
- chata mazurska, ul. Sembrzyckiego, nr rej.: A-2959 z 15.12.1989,

- kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża św., nr rej.: A-2963 z 15.12.1989.
- Sedranki:
 - cmentarz ewangelicki, nr rej.: A-2596 z 11.01.1989,
 - młyn wodny, nr rej.: A-3852 z 20.11.1995.
- Siejnik:
 - zespół dworsko-parkowy (dwór, oficyna, 2 obory, pozostałości parku i ogrodu botanicznego), nr rej.: A-3568 z 24.09.1993.
- Skowronki:
 - park dworski wraz z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej, nr rej.: A-2579 z 10.11.1988.
- Szczecinki:
 - kościół ewangelicki z pastorówką, nr rej.: A-3258 z 2.01.1992,
 - cmentarz ewangelicki, nr rej.: A-1676 z 15.06.1986.
- Zabelne:
 - cmentarz ewangelicki, nr rej.: A-2605 z 11.01.1989¹¹.

Wykaz wszystkich miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zawierających ustalenia ochrony zabytków znajduje się w rozdziale 5.1. niniejszego Programu opieki nad zabytkami.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2021 poz. 56) ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gmin.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

¹¹ <https://www.bip.wuoz.olsztyn.pl/phocadownload/rejestr/HTML/WUOZ%20Olsztyn%20-%20Rejestr%20zabytkow%20nieruchomych.html> (dostęp: 19.12.2024 r.)

- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Głównym celem prowadzenia ewidencji zabytków jest zebranie i opracowanie najistotniejszych informacji o obiektach zabytkowych niezbędnych do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej w zakresie:

- wpisów do rejestru zabytków;
- współpracy konserwatora przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- prac remontowo – budowlanych;
- dofinansowania prac konserwatorskich;
- przygotowywaniu szczegółowej dokumentacji obiektów dziedzictwa kulturowego.

Zgodnie z art. 39, ust.3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. 2024 poz. 725 z późn. zm.), w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Zgodnie z art. 67, ust.1 ww. ustawy, jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, organ nadzoru budowlanego wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia. W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, organ nadzoru budowlanego wydaje ww. decyzję po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

Zarządzenie nr ORN.0050.30.2016 Burmistrza Olecka z dnia 9 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia gminnej ewidencji zabytków gminy Olecko.

5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków

Stan zachowania zabytków znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ) na terenie gminy Olecko jest zróżnicowany i zależy od rodzaju obiektów. Najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne, głównie z przełomu XIX i XX wieku. Ich stan zachowania jest zróżnicowany; wiele z nich wymaga prac konserwatorskich i restauratorskich, aby zapobiec dalszej degradacji i przywrócić im dawną świetność. Program Opieki nad Zabytkami wskazuje na potrzebę zahamowania procesów degradacji tych obiektów i poprawy ich stanu zachowania. Obiekty sakralne, takie jak kościoły i kaplice, są zazwyczaj w lepszym stanie technicznym, gdyż są regularnie użytkowane i konserwowane przez wspólnoty religijne. Jednakże, niektóre z nich mogą wymagać prac konserwatorskich w celu zachowania ich wartości historycznej i architektonicznej. Natomiast założenia dworsko-parkowe, obejmujące dawne dwory i otaczające je parki, często znajdują się w stanie zaniedbania. Budynki dworskie są niekiedy opuszczone i popadają w ruinę, a parki mają zarośnięty i nieczytelny układ, zniszczone alejki i elementy małej architektury. Program Opieki nad Zabytkami podkreśla konieczność podjęcia działań mających na celu ich rewitalizację i adaptację do nowych funkcji.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy

Poniżej przedstawiono obiekty zabytkowe charakteryzujące się najwyższym znaczeniem dla Gminy Olecko. Należą do nich obiekty, które zostały wpisane do rejestru zabytków.

Zespół Dworski w Białej Oleckiej

Dwór został wzniesiony na przełomie XIX i XX wieku jako rezydencja rodziny Tolsdorff. Podczas I wojny światowej uległ spaleni. W 1926 roku majątek należał do Fritza Tolsdorffa, a w latach 30. XX wieku jego właścicielem został Leo Brodowski, który przekształcił pałac w obóz szkoleniowy dla niemieckiej młodzieży. Budynek przetrwał II wojnę światową bez uszkodzeń i po jej zakończeniu został zaadaptowany na biura oraz mieszkania dla pracowników Państwowego Gospodarstwa Rolnego. W latach 80. XX wieku dwór został dotknięty przez pożar, a do 1990 roku popadł w ruinę. Następnie kupiła go

osoba prywatna, która odbudowała obiekt zgodnie z jego pierwotnym wyglądem. W pobliżu dworu zachowały się zabudowania gospodarcze, w tym spichrz, gorzelnia, chlewnia, obora (obecnie magazyn), stajnia (przekształcona w mieszalnię pasz), kuźnia, dom ogrodnika (obecnie budynek mieszkalny) oraz drewniana stodoła.

Sam dwór jest dwukondygnacyjnym budynkiem w stylu neobarokowym, wzniesionym na planie prostokąta z wielobocznymi wieżyczkami na narożach. Jego elewację frontową zdobi taras wsparty na czterech kolumnach, a całość przykrywa wysoki dach czterospadowy.

Zespół dworski wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-4245 z dnia 6.03.1980 i z dnia 27.01.2003 roku.

Rysunek 8. Dwór w Białej Oleckiej

Źródło: <https://zabytek.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Zespół Dworski w Gordejkach Małych

Dwór wzniesiony na początku XX wieku był pierwotnie własnością rodziny Korwitz, która zarządzała nim do lat 30. XX wieku. Po zakończeniu II wojny światowej teren majątku przekształcono w Państwowe Gospodarstwo Rolne, a budynek dworu został zaadaptowany na mieszkania dla pracowników. Obecnie znajduje się on w rękach prywatnych. Architektura dworu nawiązuje do stylu secesyjnego. Jest to parterowa

budowla, przykryta dachem naczółkowym. Charakterystycznym elementem elewacji frontowej jest nietypowy ryzalit z głównym wejściem. Od strony południowej dwór posiada taras wsparty na trzech kolumnach. Otoczenie dworu stanowi zabytkowy park, w którym zachował się starodrzew oraz pierwotny układ kompozycji krajobrazowej. W 1982 roku na terenie parku wybudowano kapliczkę. Na dziedzińcu gospodarczym zachowały się także zabudowania folwarczne, w tym stajnia z wozownią oraz spichlerz.

Zespół dworski wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-3461 z dnia 5.04.1993 roku, a park podworski pod nr rej.: A-1647 z dnia 12.03.1986 roku.

Rysunek 9. Dwór w Gordejkach Małych

Źródło: Zdjęcie wykonane przez Pana Józefa Kunickiego w 2024 r.

Zespół Dworski w Siejniku

Dwór został wybudowany w 1840 roku przez Elise Zimmermann, ówczesną właścicielką hotelu w Olecku. W latach 80. XIX wieku majątek przejął Karol Schielke, jednak z czasem trafił on w ręce Banku Drezdeńskiego w wyniku zadłużenia. W 1887 roku posiadłość odkupił generalny naczelnik powiatu, Ernst Papendieck. Dwór przeszedł znaczącą przebudowę w latach 20. XX wieku. Od 1935 roku właścicielką była Frieda Fähser,

której mąż zajmował się hodowlą popularnego w Prusach Wschodnich bydła niemieckiej rasy czarno-białej. Po II wojnie światowej majątek został przekazany Krajowej Izbie Rolniczej, która utworzyła tam Zootechniczny Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki w Krakowie. Od 2005 roku dwór znajduje się w rękach prywatnych, został wyremontowany i obecnie stanowi część kompleksu wypoczynkowo-rekreacyjnego „Mazurski Dwór”.

Dwór to parterowy budynek założony na planie prostokąta, przykryty dachem dwuspadowym. Od strony podwórza znajdują się dwa mocno wysunięte ryzality kryte daszkami, prawdopodobnie będące wynikiem przebudowy z lat 20. XX wieku. Elewacja od strony parku ma charakter reprezentacyjny. W otoczeniu dworu rozciąga się park krajobrazowy oraz ogród botaniczny z dwoma stawami i aleją grabową, na której zachowały się ślady dawnej bramy oraz reprezentacyjnego wjazdu. W pobliżu znajdują się także zabudowania folwarczne z początku XX wieku, takie jak oficyna i dwie obory.

Zespół wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-3568 z dnia 24.09.1993 roku.

Rysunek 10. Dwór w Siejniku

Źródło: <http://mazurskidwor.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Park Dworski w Lenartach

Park założony został na przełomie XIX i XX wieku. Na wzniesieniu zlokalizowane są ruiny dworku pochodzącego z połowy XIX wieku. W części wschodniej znajduje się zabytkowa aleja lipowa prowadząca na dawny cmentarz dworski.

Obecnie park jest ważnym obiektem przyrodniczym, choć jego stan może wymagać działań rewitalizacyjnych. Może służyć zarówno jako miejsce rekreacji, jak i przestrzeń edukacyjna, ukazująca wartości historyczne i przyrodnicze regionu.

Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-2581 z dnia 12.11.1988 roku.

Part Dworski w Imionkach

Park utworzony został w XIX wieku. Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-1652

z dnia 12.03.1986 roku.

Park Miejski w Olecku

Park miejski został założony zaraz po I wojnie światowej jako przestrzeń rekreacyjna, znana przed II wojną światową pod nazwą Hindenburgpark (Park Hindenburga). W jego obrębie znajdują się liczne obiekty rekreacyjne i architektoniczne, takie jak budynek plażowy, mieszczący kawiarnię i łazienki, drewniany pomost oraz skocznie. W parku znajduje się również stadion z hipodromem, restauracja, drewniana altana, a także wiadukty z nasypem. Na terenie parku w latach 1926-1927 wzniesiono pomnik upamiętniający mieszkańców Olecka poległych podczas I wojny światowej.

Całe założenie parkowe wpisane jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-4297 z dnia 24.03.2004 roku.

Rysunek 11. Pomnik poświęcony poległym w I wojnie światowej znajdujący się w Parku miejskim w Olecku

Źródło: <https://um.olecko.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Park Dworski w Skowronkach

Park dworski w Skowronkach założony został na przełomie XIX i XX wieku. Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-2579 z dnia 10.11.1988 r.

Kościół Ewangelicki pw. św. Antoniego Padewskiego w Gąskach z Plebanią

Pierwotnie ewangelicki kościół wybudowany został w latach 1831-1833 w miejscu dawnego drewnianego. W latach 1908-1909 dobudowano do niego wieżę. Po 1945 roku obiekt przejęli Polacy, a katolicką parafię erygowano w 1962 roku.

Kościół jest budowlą halową, murowaną w stylu neoklasycystycznym, z wyodrębnionym niewielkim prezbiterium do którego od strony północnej przylega zakrystia z monumentalną wieżą. Korpus nawowy podzielony jest kolumnami podtrzymującymi balkony, tak że dzieli go jakby na trzy nawy. W świątyni są dwa ołtarze: główny w prezbiterium i boczny w nawie północnej. Nastawa ołtarza głównego została wykonana w latach 50.tych w Giżycku.

Kościół wraz z plebanią wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-3797 z dnia 14.02.1995 roku.

Rysunek 12. Kościół pw. św. Antoniego Padewskiego w Gąskach

Źródło: <http://diecezjaelk.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Kościół Parafialny Podwyższenia Krzyża Świętego w Olecku

Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Olecku został wybudowany w latach 1859–1861. Poświęcenia dokonano 1 grudnia 1861 roku, a 27 sierpnia 1862 roku świątynia została konsekrowana przez biskupa Antoniego Frenzla. Parafia została erygowana 31 marca 1871 roku przez biskupa F. Krementza. W latach 1987–1989 kościół pełnił funkcję kościoła rektorskiego, jednak od 1989 roku ponownie uzyskał rangę kościoła parafialnego. 13 maja 1994 roku biskup Wojciech Zięba ustanowił kościół Diecezjalnym Sanktuarium Krzyża Świętego. Najstarsze fragmenty murowanej kaplicy pochodzą z drugiej połowy XIX wieku. Około 1920 roku do budynku dobudowano wieżę, co nadało świątyni obecny charakter. Wnętrze kościoła wyróżnia się drewnianym, zabytkowym ołtarzem głównym w stylu neogotyckim, datowanym na drugą połowę XIX wieku. Po obu stronach znajdują się dwa identyczne, drewniane ołtarze boczne również wykonane w tym samym okresie. Całości dopełniają neogotycka ambona i chrzcielnica, które również pochodzą z drugiej połowy XIX wieku.

Świątynia wpisana jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-2963 z dnia 15.12.1989 roku.

Rysunek 13. Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Olecku

Źródło: <https://www.um.olecko.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Kościół Ewangelicki pw. Św. Stanisława w Szczecinkach

Kościół, zbudowany w 1905 roku jako świątynia ewangelicka, po II wojnie światowej został przekształcony na kościół katolicki wraz z napływem polskich wiernych. Od strony wschodniej przylega do niego dawny budynek pastorówki.

Świątynia wpisana jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-3258 z dnia 2.01.1992 roku.

Rysunek 14. Kościół Ewangelicki pw. Św. Stanisława Biskupa w Szczecinkach

Źródło: <http://szczecinki.diecezja.elk.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Część Miasta w Olecku

Zabytkowy układ urbanistyczny miasta pochodzący z XVI – XIX w. obejmuje rynek z przyległymi ulicami.

Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-181 z dnia 8.11.1956 roku.

Rysunek 15. Zabytkowa część miasta w Olecku

Źródło: <https://zabytek.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Starostwo z terenem dawnego zamku, obecnie szkoła

Zamek, wzniesiony w 2. połowie XVII wieku jako siedziba starostów książęcych, popadł w ruinę w XVIII wieku, a w 1822 roku został doszczętnie zniszczony przez pożar i nigdy nie odbudowany. Pod koniec XIX wieku, w 1897 roku, na miejscu zniszczonej budowli powstał budynek starostwa powiatowego. Obecnie mieści się tam Zespół Szkół Technicznych, a na drugim piętrze znajduje się Regionalna Izba Pamięci.

Wpisane jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-3763 z dnia 10.11.1994 roku.

Rysunek 16. Budynek dawnego starostwa w Olecku

Źródło: <https://zabytek.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Historyczna zabudowa przy ul. Armii Krajowej, Grunwaldzkiej, Kolejowej, Mazurskiej, Nocznickiego i Placu Wolności w Olecku

Zabudowa obejmuje szereg następujących murowanych budynków datowanych na koniec XIX i początek XX wieku:

- zespół zabudowy gospodarczej (magazyn, stajnia, stodoła), ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-3553 z 05.08.1993,
- budynek usługowy, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1760 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalno-biurowy z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej. A-1765 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1763 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1613 z 28.01.1986,
- budynek mieszkaono usługowy z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1760 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1774 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1776 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1778 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1753 z 30.12.1986,

- budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1769 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny z bramą, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1756 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1861 z 25.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Armii Krajowej, nr rej.: A-1887 z 25.02.1987,

Rysunek 17. Zabudowa przy ul. Armii Krajowej w Olecku

Źródło: <https://zabytek.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

- budynek mieszkalny, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2980 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2979 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2966 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2971 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-biurowy, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2973 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Grunwaldzka, nr rej.: A-2970 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1668 z 16.04.1986,
- budynek mieszkalno-usługowy, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1670 z 16.04.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1671 z 16.04.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1670 z 16.04.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Kolejowa, nr rej.: A-1712 z 07.10.1986,

Rysunek 18. Budynek przy ulicy Kolejowej 29 w Olecku

Źródło: <https://zabytek.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

- budynek gospodarczy, ul. Lipowa, nr rej. A-1784 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Mazurska, nr rej.: A-1849 z 25.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Mazurska, nr rej.: A-1855 z 25.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Mazurska, nr rej.: A-1892 z 27.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Mazurska, nr rej.: A-1865 z 25.02.1987,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1772 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1759 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1770 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1775 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1785 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1787 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1781 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalny, ul. Nocznickiego, nr rej.: A-1777 z 30.12.1986,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2975 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2969 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2977 z 15.12.1989,

- budynek mieszkalno-handlowy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2957 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2958 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2960 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2962 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2964 z 15.12.1989,
- budynek mieszkalny i budynek gospodarczy, ul. Plac Wolności, nr rej.: A-2965 z 15.12.1989,
- chata mazurska, ul. Sembrzyckiego, nr rej.: A-2959 z 15.12.1989,

Rysunek 19. Zabudowa przy Placu Wolności w Olecku

Źródło: <https://um.olecko.pl/> (dostęp: 19.12.2024 r.)

Młyn Wodny w Babkach Gąseckich

Wybudowany w początku XX wieku na rzece Ledze. Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-3851 z dnia 20.11.1995 roku.

Młyn wodny w Sedrankach

Młyn wodny, zbudowany około 1920 roku, początkowo wykorzystywał napęd wodny, który z czasem zastąpiono silnikiem parowym, a następnie elektrycznym. Pod koniec XX wieku został częściowo rozebrany i popadł w ruinę. Od 2018 roku prowadzone są w nim prace konserwatorskie i remontowe.

Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-3852 z dnia 20.11.1995 roku.

Rysunek 20. Młyn wodny w Sedrankach

Źródło: Zdjęcie wykonane przez Pana Józefa Kunickiego w 2023 r.

Cmentarz Ewangelicki – Zabieline

Dawny cmentarz ewangelicki, założony przed II wojną światową, obecnie jest zaniedbany i porośnięty roślinnością. Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-2605 z dnia 11.01.1989 r.

Cmentarz Ewangelicki w Olecku

Cmentarz, założony w 2. połowie XIX wieku, znajduje się na zachód od rynku, pomiędzy ulicami Zieloną, Słoneczną, Wojska Polskiego i 11 Listopada. Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-1699 z dnia 23.07.1986 r.

Rodzinny cmentarz ewangelicki w Sedrankach

Cmentarz ewangelicki założony został w 1. połowie XIX wieku. Wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej.: A-2596 z dnia 11.01.1989 roku.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń

Analiza stanu dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Olecko wykazuje, że zachowane obiekty zabytkowe charakteryzują się dużą różnorodnością pod względem architektonicznym, sposobu ich użytkowania oraz stanu zachowania. Wyniki tej analizy pozwoliły na identyfikację kluczowych czynników wpływających na przyszły rozwój regionu w kontekście ochrony dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia związane

z ochroną i wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego w gminie Olecko.

Zidentyfikowane mocne strony oraz szanse stwarzają fundamenty dla dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, uwzględniając historyczne i kulturowe wartości obszaru. Jednocześnie istotne jest zwrócenie uwagi na występujące słabe strony oraz potencjalne zagrożenia, które mogą negatywnie wpływać na ochronę zabytkowych obiektów i terenów.

Tabela 1. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy

Mocne strony	Słabe strony
• Bogactwo i różnorodność obiektów zabytkowych, • Potencjał turystyczny obszaru, • Funkcjonujące instytucje kultury na terenie gminy, • Systematyczne działania na rzecz poprawy stanu obiektów zabytkowych, • Aktywne włączanie mieszkańców, w tym uczniów szkół, w działania związane z opieką nad zabytkami, • Występowanie stanowisk archeologicznych, • Systematyczna poprawa stanu obiektów zabytkowych; • Bogate niematerialne dziedzictwo kulturowe, obejmujące tradycje ludowe Mazur, • Podtrzymywanie dziedzictwa niematerialnego regionu poprzez pielęgnowanie tradycyjnych zwyczajów i folkloru, w tym działalność licznych zespołów ludowych.	• Niewystarczające środki na ochronę zabytków, • Występowanie obiektów zabytkowych wymagających renowacji, • Niski poziom świadomości społecznej w zakresie ochrony dziedzictwa, • Brak kompleksowych planów konserwatorskich, • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i gastronomiczna.
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość pozyskiwania środków unijnych i krajowych na rewitalizację zabytków, • Rozwój turystyki kulturowej i historycznej, • Współpraca z instytucjami kultury, • Wzrost świadomości mieszkańców na temat znaczenia krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych jako atrakcji turystycznej,	• Degradacja obiektów z powodu braku konserwacji, • Zaniedbania prawne w zakresie ochrony zabytków, • Brak możliwości podjęcia prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach stanowiących dziedzictwo kulturalne będących własnością prywatną,

Mocne strony	Słabe strony
Promocja regionu jako obszaru o wysokich wartościach kulturowych i historycznych, Zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury, Wzrost roli mediów w popularyzowaniu tematów historycznych oraz tematów dotyczących zabytków i ich ochrony;	Zaburzenie krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie nowej zabudowy, która nie nawiązuje do historycznego charakteru gminy, Problemy z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych.

Źródło: Opracowanie własne

7. Założenia programowe

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Po przeprowadzeniu analizy, określono priorytety realizacji Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028. Celem podjęcia wieloletnich i kompleksowych działań jest poprawa stanu obiektów zabytkowych, ale także ochrona dziedzictwa kulturowego i budowanie tożsamości regionalnej, jak również promowanie dotychczasowego dorobku lokalnej społeczności wśród mieszkańców gminy i turystów.

W ramach przedmiotowego Programu wyznaczono następujące priorytety:

- **Priorytet I.** Ochrona dziedzictwa kulturowego jako kluczowy czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego.
- **Priorytet II.** Świadome zarządzanie, edukacja i ochrona krajobrazu kulturowego,
- **Priorytet III.** Promocja dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

W ramach wymienionych priorytetów wytyczono kierunki działań i na tej podstawie wytyczono poszczególne zadania do realizacji.

Tabela 2. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Olecko – Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego jako kluczowy czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego

Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminną. Prowadzenie prac konserwatorskich pomnika ku czci poległych mieszkańców Olecka I Wojny Światowej oraz cmentarza ewangelickiego z okresu I Wojny Światowej. Udzielenie dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Kościół pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Szczecinkach – remont konserwatorski wieży wraz z zespoloną z nią ścianą szczytową. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na prace remontowo-konserwatorskie zabytków. Na prowadzenie prac	28.08.2024-28.11.2025 Do 07.08.2025 r. 28.08.2024-28.11.2025

Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
	konserwatorskich pomnika ku czci poległych mieszkańców Olecka I Wojny Światowej oraz cmentarza ewangelickiego z okresu I Wojny Światowej.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Olecku

Tabela 3. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Olecko – Priorytet II. Świadome zarządzanie, edukacja i ochrona krajobrazu kulturowego

Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Ochrona dziedzictwa kulturowego i edukacja społeczeństwa o regionalnym dziedzictwie kulturowym	1. Wspieranie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć. 2. Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zabytków i obszarów podlegających ochronie. Ochrona i opieka nad zabytkami jest uwzględniana zgodnie z przepisami w planach miejscowych. 3. Umieszczanie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych. Należy posiadać zgodę Konserwatora Zabytków na umieszczenie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych. 4. Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych. Należy posiadać zgodę Konserwatora Zabytków na umieszczenie szyldów i reklam na obiektach zabytkowych. Obecnie nie ma żadnych szyldów i reklam na obiektach zabytkowych. 5. Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zmieszczeniem i kradzieżą. Ochrona zabytków, na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, pożarem, uszkodzeniem lub zaginięciem.	2025-2028

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Olecku

Tabela 4. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Olecko – Priorytet III. Promocja dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki

Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	1. Opracowanie mapy zabytków jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego. Olecko - System Informacji Przestrzennej warstwa tematyczna – Zabytki (udostępnione zabytki rejestrowe i WEZ wraz z kartami). 2. Iluminacja najcenniejszych zabytków. Podświetlenie budynku zabytkowego przy Placu Zamkowym 3- ZST w Olecku „Zamek” oraz pomnika ku czci poległych mieszkańców Olecka I Wojny Światowej.	1. 2025-2028 2. 28.11.2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Olecku

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- a) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru lub wojewódzkiej ewidencji zabytków obiektów będących własnością Gminy Olecko, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- b) **instrumentów finansowych** – obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością Gminy Olecko, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
- c) **instrumentów koordynacji** – obejmujących między innymi realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
- d) **instrumentów społecznych** – obejmujących m.in. działania edukacyjne i promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- e) **instrumentów kontrolnych** – obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Program opieki nad zabytkami, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przedstawiony Radzie Miejskiej w Olecku, w celu przyjęcia go uchwałą (zgodnie z pkt 3 art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Program opracowywany jest na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Burmistrz jest odpowiedzialny za sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji zadań Programu i przedstawienie ich Radzie Miejskiej w Olecku.

Głównym odbiorcą niniejszego Programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich

mieszkańców gminy Olecko. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad nimi oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu.

Tabela 5. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu

Nazwa priorytetu	Wskaźniki
Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego jako kluczowy czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego	• Wartość prowadzonych prac remontowo-konserwatorskich, • Wartość pozyskanych środków zewnętrznych na prace remontowo-konserwatorskie zabytków, • Wartość dotacji celowych na prace konserwatorskie.
Priorytet II. Świadome zarządzanie, edukacja i ochrona krajobrazu kulturowego	• Ilość upowszechnianej tematyki związanej z ochroną dziedzictwa kulturowego, • Liczba uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zawierających zapisy dotyczące ochrony zabytków, • Liczba tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych, • Liczba zgód wydanych przez Konserwatora Zabytków na umieszczenie szyldów i reklam na obiektach zabytkowych, • Liczba chronionych zabytków, na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.
Priorytet III. Promocja dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki	• Liczba udostępnionych informacji o zabytkach na opracowanej mapie zabytków, • Liczba podświetlonych zabytków.

Źródło: Opracowanie własne

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Art. 71 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi, iż *w zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku. Ponadto sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy*

zabytku, do którego tytuł prawny posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

Zgodnie z art. 73 ustawy podmioty będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające zabytek w trwałym zarządzie albo będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Z kolei zgodnie z art. 74 ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa jest udzielana ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z art. 81 w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych. Zasadne jest sprawdzenie możliwości ubiegania się o wsparcie w instytucjach każdorazowo przed złożeniem wniosku o dotację.

Istnieje możliwość finansowania zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami z następujących źródeł:

— Rady Miejskiej w Olecku (budżet Gminy Olecko);

- Rady Powiatu (budżet powiatu);
- Sejmiku Województwa (budżet województwa);
- Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda);
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) oraz innych ministrów;
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Środków Unii Europejskiej i innych środków pomocowych (m.in. Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027);
- Funduszu Kościelnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

11. Załączniki

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Olecko zgodnie z gminną ewidencją zabytków

Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych Gminy Olecko

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Olecko zgodnie z gminną ewidencją zabytków

Lp.	Lokalizacja	Obiekt
1.	Olecko, ul. 1 Maja 1 dz. geod. nr 447/1	budynek mieszkalny murowany
2.	Olecko, ul. 1 Maja 17 dz. geod. nr 451/3	budynek mieszkalny murowany
3.	Olecko, ul. 11 Listopada 3 dz. geod. nr 425/4	budynek mieszkalny murowany
4.	Olecko, ul. 11 Listopada 13 dz. geod. nr 423/2	budynek mieszkalny murowany
5.	Olecko, ul. 11 Listopada 17 dz. geod. nr 423/4	budynek mieszkalny murowany
6.	Olecko, ul. 11 Listopada 19 dz. geod. nr 423/3	budynek mieszkalny murowany
7.	Olecko, ul. 11 Listopada 21 dz. geod. nr 423/1	budynek mieszkalny murowany
8.	Olecko, ul. Armii Krajowej dz. geod. nr 209/2 i 241	cmentarz żydowski (zatarty), ob. teren zielony
9.	Olecko, ul. Gołdapska dz. geod. nr 26	cmentarz komunalny
10.	Olecko, ul. Grunwaldzka 2 dz. geod. nr 642/15	budynek mieszkalny murowany
11.	Olecko, ul. Kolejowa 33 dz. geod. nr 597	budynek mieszkalny murowany
12.	Olecko, ul. Mazurska 20 dz. geod. nr 519	budynek mieszkalny murowany
13.	Olecko, ul. Młynowa 2 dz. geod. nr 499/1	budynek mieszkalny murowany
14.	Olecko, ul. Młynowa 3 dz. geod. nr 472/39	budynek mieszkalny murowany
15.	Olecko, ul. Młynowa 5 dz. geod. nr 472/40	budynek mieszkalny murowany
16.	Olecko, ul. Młynowa 7 dz. geod. nr 472/23	budynek mieszkalny, murowany
17.	Olecko, ul. Młynowa 8 dz. geod. nr 502	budynek mieszkalny, murowany
18.	Olecko, ul. Młynowa 9 dz. geod. nr 472/38	budynek mieszkalny, murowany
19.	Olecko, ul. Młynowa 11 dz. geod. nr 472/34	budynek mieszkalny, murowany
20.	Olecko, ul. Nocznickiego 1 dz. geod. nr 662/1	budynek mieszkalny, murowany
21.	Olecko, Plac Wieży Ciśnień dz. geod. nr 606/5	wieża wodna
22.	Olecko, Pl. Wolności 14 dz. geod. nr 1568/2	budynek mieszkalny, murowany
23.	Olecko, ul. Słowiańska 2 dz. geod. nr 328/2	budynek szpitala, murowany
24.	Olecko, ul. Tunelowa 4 (d. Wojska Polskiego 16) dz. geod. nr 1/5	dom murowany w zespole stacji kolejowej

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

Lp.	Lokalizacja	Obiekt
25.	Olecko, ul. Wąska 5 dz. geod. nr 640/6	budynek mieszkalny, murowany
26.	Olecko, ul. Wojska Polskiego 16 dz. geod. nr 1/14	budynek dworca w zespole stacji kolejowej
27.	Olecko, ul. Wojska Polskiego dz. geod. nr 1/14	magazyn spedycji, murowany w zespole stacji kolejowej
28.	Olecko, ul. Wojska Polskiego dz. geod. nr 1/14	nastawnia dysponująca w zespole stacji kolejowej
29.	Olecko, ul. Wojska Polskiego dz. geod. nr 1/14	nastawnia wykonawcza w zespole stacji kolejowej
30.	Olecko, ul. Wojska Polskiego 16C dz. geod. nr 1/14	budynek socjalny, murowany w zespole stacji kolejowej
31.	Olecko, ul. Wojska Polskiego dz. geod. nr 1/14	wieża wodna w zespole stacji kolejowej
32.	Olecko, ul. Zamkowa dz. geod. nr 465	cmentarz rzymskokatolicki z trzema mogiłami żołnierzy armii niemieckiej
33.	Olecko, ul. Zamkowa 2 dz. geod. nr 435/25	willa murowana
34.	Olecko, ul. Zamkowa 2 dz. geod. nr 435/25	budynek gospodarczy, murowany
35.	Olecko, ul. Zamkowa 6 dz. geod. nr 454	dom parafialny parafii p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego
36.	Olecko, ul. Zamkowa 8 dz. geod. nr 456/3	budynek mieszkalny, murowany
37.	Olecko, ul. Zamkowa 9 dz. geod. nr 434/3	willa murowana
38.	Olecko, ul. Zamkowa 10 dz. geod. nr 456/2	budynek mieszkalny, murowany
39.	Olecko, ul. Zamkowa 14 dz. geod. nr 472/27	budynek mieszkalny, murowany
40.	Olecko, ul. Zamkowa 16 dz. geod. nr 472/29	budynek mieszkalny, murowany
41.	Babki Gąseckie dz. geod. nr 17	cmentarz ewangelicki, dawny z mogiłą wojenną z czasów II wojny światowej (grób jeńca francuskiego)
42.	Babki Gąseckie dz. geod. nr 62	cmentarz ewangelicki, dawny
43.	Babki Oleckie dz. geod. nr 116	cmentarz ewangelicki, dawny
44.	Babki Oleckie dz. geod. nr 42	cmentarz ewangelicki, dawny
45.	Borawskie dz. geod. nr 210	cmentarz ewangelicki dawny
46.	Borawskie dz. geod. nr 209	cmentarz ewangelicki dawny
47.	Dąbrowskie dz. geod. nr 164	cmentarz ewangelicki, dawny
48.	Dobki dz. geod. nr 39	cmentarz ewangelicki, dawny

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

Lp.	Lokalizacja	Obiekt
49.	Doliwy dz. geod. nr 237	cmentarz ewangelicki, dawny
50.	Doliwy dz. geod. nr 3047	cmentarz ewangelicki, dawny (rodzinny)
51.	Gąski dz. geod. nr 3178	cmentarz ewangelicki, dawny z mogiłą zbiorową żołnierzy armii rosyjskiej z czasów I wojny światowej
52.	Gąski dz. geod. nr 147	cmentarz ewangelicki, dawny
53.	Gąski dz. geod. nr 78	cmentarz parafialny
54.	Giże 4 dz. geod. nr 183/32	zespół dworsko- folwarczny (dwór, stajnia-chlewnia, budynek inwentarski, magazyn, park krajobrazowy)
55.	Gordejki dz. geod. nr 3562/2	cmentarz ewangelicki, dawny
56.	Gordejki dz. geod. nr 3562/1	cmentarz ewangelicki, dawny
57.	Gordejki Małe dz. geod. nr 87	cmentarz ewangelicki, dawny
58.	Imionki dz. geod. nr 165	cmentarz ewangelicki, dawny z mogiłą żołnierza armii niemieckiej z czasów I wojny światowej
59.	Imionki 14 dz. geod. nr 465/2	budynek dworca kolejowego, murowany
60.	Imionki 14a dz. geod. nr 465/2	dom kolejowy w zespole dworca kolejowego wraz z budynkiem gospodarczym
61.	Judziki dz. geod. nr 120	cmentarz ewangelicki, dawny
62.	Kijewo dz. geod. nr 166	cmentarz ewangelicki, dawny
63.	Kukowo dz. geod. nr 174	cmentarz ewangelicki, dawny z mogiłą żołnierza armii niemieckiej z czasów I wojny światowej
64.	Kukowo dz. geod. nr 503	cmentarz ewangelicki, dawny (rodowy)
65.	Lenarty dz. geod. nr 848	cmentarz ewangelicki, dawny
66.	Łęgowo dz. geod. nr 2	cmentarz ewangelicki, dawny
67.	Olecko Kolonia dz. geod. nr 222	cmentarz ewangelicki, dawny
68.	Olszewo dz. geod. nr 40	cmentarz ewangelicki, rodzinny
69.	Pieńki dz. geod. nr 122	cmentarz ewangelicki, rodzinny
70.	Plewki dz. geod. nr 5	cmentarz ewangelicki, dawny
71.	Raczki Wielkie dz. geod. nr 19	cmentarz ewangelicki, dawny
72.	Rosochackie dz. geod. nr 70	cmentarz ewangelicki, dawny

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

Lp.	Lokalizacja	Obiekt
73.	Świdry dz. geod. nr 59	cmentarz ewangelicki, dawny
74.	Zajdy dz. geod. nr 3174/8	cmentarz ewangelicki, dawny z cmentarzem wojennym z czasów I wojny światowej
75.	Zatyki dz. geod. nr 101, 102/2	cmentarz ewangelicki, dawny
76.	droga Nr 1746N - Cichy - Duły	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
77.	droga Nr 1826N - Dudki - Zajdy - Kukowo - Nowy Młyn	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
78.	droga Nr 1838N - Gąski - Kijewo - Guty	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
79.	droga Nr 1889N - Barany - Jurki - Doliwy	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
80.	droga Nr 1893N - granica województwa - Lenarty - Sedranki	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
81.	droga Nr 1895N - granica województwa - Plewki - Babki Oleckie	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
82.	droga Nr 1901N - Giże - Dudki - Gąski	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
83.	droga Nr 1907N - Kijewo - Chełchy - droga nr 16	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
84.	droga Nr 1940N - droga nr 65 - Zatyki - Kijewo	aleja przydrożna (w granicach gminy Olecko)
85.	Olecko	teren części miasta – układ urbanistyczny
86.	Olecko, ul. 11 Listopada dz. geod. nr 409	cmentarz ewangelicki, dawny
87.	Olecko, ul. Armii Krajowej, dz. geod. nr 376/2	magazyn murowany w zespole zabudowy gospodarczej
88.	Olecko, ul. Armii Krajowej, dz. geod. nr 376/2	stajnia murowana w zespole zabudowy gospodarczej
89.	Olecko, ul. Armii Krajowej, dz. geod. nr 376/2	stodoła murowana w zespole zabudowy gospodarczej
90.	Olecko, ul. Armii Krajowej 4 (dz. nr 6) dz. geod. nr 376/6	budynek usługowo-mieszkalny, murowany
91.	Olecko, ul. Armii Krajowej 7 dz. geod. nr 348/11	budynek mieszkalny, murowany z bramą
92.	Olecko, ul. Armii Krajowej 8 dz. geod. nr 304/5	budynek mieszkalny, murowany z bramą
93.	Olecko, ul. Armii Krajowej 9 dz. geod. nr 1551	budynek mieszkalny, murowany
94.	Olecko, ul. Armii Krajowej 10 dz. geod. nr 304/4	budynek mieszkalno-usługowy, murowany z bramą
95.	Olecko, ul. Armii Krajowej 11 dz. geod. nr 1597	budynek mieszkalny, murowany
96.	Olecko, ul. Armii Krajowej 12 dz. geod. nr 304/3	budynek mieszkalny, murowany
97.	Olecko, ul. Armii Krajowej 14 dz. geod. nr 304/2	budynek mieszkalny, murowany z bramą

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

Lp.	Lokalizacja	Obiekt
98.	Olecko, ul. Armii Krajowej 15 dz. geod. nr 342	budynek mieszkalny, murowany z bramą
99.	Olecko, ul. Armii Krajowej 16 dz. geod. nr 2859/1	budynek mieszkalny, murowany
100.	Olecko, ul. Armii Krajowej 17 dz. geod. nr 1596	budynek mieszkalny, murowany z bramą
101.	Olecko, ul. Armii Krajowej 20 dz. geod. nr 2860	budynek mieszkalny, murowany
102.	Olecko, ul. Armii Krajowej 26 dz. geod. nr 364	budynek mieszkalny, murowany (willa)
103.	Olecko, ul. Gołdapska dz. geod. nr 49/2	park miejski
104.	Olecko, ul. Grunwaldzka 4 dz. geod. nr 642/9	budynek mieszkalny, murowany
105.	Olecko, ul. Grunwaldzka 5 dz. geod. nr 635/2	budynek mieszkalny, murowany
106.	Olecko, ul. Grunwaldzka 6 dz. geod. nr 642/6	budynek mieszkalno-handlowy, murowany
107.	Olecko, ul. Grunwaldzka 8 dz. geod. nr 643	budynek mieszkalno-handlowy, murowany
108.	Olecko, ul. Grunwaldzka 14 dz. geod. nr 645/10	budynek mieszkalny, murowany
109.	Olecko, ul. Grunwaldzka 16 dz. geod. nr 645/2	budynek mieszkalny, murowany
110.	Olecko, ul. Kolejowa 9 dz. geod. nr 677/3	budynek mieszkalno-usługowy, murowany
111.	Olecko, ul. Kolejowa 11 dz. geod. nr 678/1	budynek mieszkalno-usługowy, murowany
112.	Olecko, ul. Kolejowa 12 dz. geod. nr 629/6	budynek mieszkalny, murowany
113.	Olecko, ul. Kolejowa 14 dz. geod. nr 629/3	budynek mieszkalny, murowany
114.	Olecko, ul. Kolejowa 29 dz. geod. nr 615/3	budynek mieszkalny, murowany
115.	Olecko, ul. Mazurska 16 dz. geod. nr 517	budynek mieszkalny, murowany
116.	Olecko, ul. Mazurska 18 dz. geod. nr 518	budynek mieszkalny, murowany
117.	Olecko, ul. Mazurska 27 dz. geod. nr 541	budynek mieszkalny, murowany
118.	Olecko, ul. Mazurska 29 dz. geod. nr 544	budynek mieszkalny, murowany
119.	Olecko, ul. Nocznickiego 5 dz. geod. nr 666/3	budynek mieszkalny, murowany
120.	Olecko, ul. Nocznickiego 9 dz. geod. nr 669/1	budynek mieszkalny, murowany
121.	Olecko, ul. Nocznickiego 13 dz. geod. nr 1614/2	budynek mieszkalny, murowany
122.	Olecko, ul. Nocznickiego 14 dz. geod. nr 683/2	budynek mieszkalny, murowany

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

Lp.	Lokalizacja	Obiekt
123.	Olecko, ul. Nocznickiego 18 dz. geod. nr 685/1	budynek mieszkalny, murowany
124.	Olecko, ul. Nocznickiego 19 dz. geod. nr 762/1	budynek mieszkalny, murowany
125.	Olecko, ul. Nocznickiego 19 (wpis do rejestru pod adresem Lipowa 1) dz. geod. nr 762/1	budynek gospodarczy, murowany
126.	Olecko, ul. Nocznickiego 22 dz. geod. nr 690/5	budynek mieszkalny, murowany
127.	Olecko, ul. Nocznickiego 24 dz. geod. nr 1565	budynek mieszkalny, murowany
128.	Olecko, Plac Wolności 10 dz. geod. nr 361/1	budynek mieszkalno-handlowy, murowany
129.	Olecko, Pl. Wolności 11 dz. geod. nr 361/7	budynek mieszkalno-handlowy, murowany
130.	Olecko, Pl. Wolności 13 dz. geod. nr 361/15	budynek mieszkalno-handlowy ,murowany
131.	Olecko, Pl. Wolności 15 dz. geod. nr 438/2	budynek mieszkalno-handlowy, murowany
132.	Olecko, Pl. Wolności 17 dz. geod. nr 1878/1	budynek mieszkalny, murowany
133.	Olecko, Pl. Wolności 19 dz. geod. nr 443/3	budynek mieszkalny, murowany
134.	Olecko, Pl. Wolności 20 dz. geod. nr 443/4	budynek mieszkalny, murowany
135.	Olecko, Pl. Wolności 21 dz. geod. nr 2094	budynek mieszkalny, murowany
136.	Olecko, Pl. Wolności 24 dz. geod. nr 642/1	budynek mieszkalny, murowany
137.	Olecko, Pl. Wolności 24 dz. geod. nr 642/20	Budynek gospodarczy, murowano-drewniany
138.	Olecko, Pl. Zamkowy 3 dz. geod. nr 434/4	budynek starostwa, murowany
139.	Olecko, ul. Sembrzyckiego 18C dz. geod. nr 276	budynek mieszkalny, drewniany (chata mazurska)
140.	Olecko, ul. Zamkowa 11 dz. geod. nr 461	kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego
141.	Babki Gąseckie 15/15a dz. geod. nr 61/2, 61/3	młyn wodny, murowany
142.	Biała Olecka 8 dz. geod. nr 217/2 oraz 217/39	zespół pałacowo- parkowy z folwarkiem
143.	Gąski dz. geod. nr 62	zespół kościoła ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego p.w. św. Antoniego Padewskiego
144.	Gordejki Małe 1 dz. geod. nr 91/66	dwór murowany w zespole dworsko-folwarcznym
145.	Gordejki Małe dz. geod. nr 91/66	spichlerz murowany w zespole dworsko-folwarcznym
146.	Gordejki Małe dz. geod. nr 91/66	park dworski z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

Lp.	Lokalizacja	Obiekt
147.	Imionki dz. geod. nr 173/8	park dworski z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej
148.	Lenarty dz. geod. nr 509/2	park dworski z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej
149.	Sedranki dz. geod. nr 40	cmentarz ewangelicki, rodzinny
150.	Sedranki 6 dz. geod. nr 78/4	młyn wodny, murowany
151.	Siejnik 1 dz. geod. nr 301/5	zespół dworsko-folwarczny (dwór, oficyna, dwie obory, park z ogrodem botanicznym)
152.	Skowronki dz. geod. nr 474/23	park dworski wraz z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej
153.	Szczecinki dz. geod. nr 139/4, 139/5, 140	cmentarz ewangelicki, dawny
154.	Szczecinki 4 dz. geod. nr 81 oraz 80/4	kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki, parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika z pastorówką
155.	Zabielne dz. geod. nr 49/22	cmentarz ewangelicki, dawny

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Olecko

Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych Gminy Olecko

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
1.	Babki Gąseckie	21-80	1	15	—	śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska)
2.	Babki Gąseckie	21-80	2	20	—	— śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska) — śląd osadnictwa, średniowiecze
3.	Babki Gąseckie	21-80	3	25	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
4.	Babki Oleckie	17-80	1	5	—	śląd osadnictwa, mezolit
5.	Babki Oleckie	17-80	2	22	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
6.	Babki Oleckie	17-80	3	23	—	śląd osadnictwa, mezolit
7.	Babki Oleckie	17-80	4	24	—	— osada, IX - XI w. — osada, XII - XIII w.
8.	Biała Olecka	16-80	1	4	—	— śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza — śląd osadnictwa, wczesna epoka żelaza
9.	Biała Olecka	16-80	2	5	—	— osada, wczesna epoka żelaza — śląd osadnictwa, okres nowożytny
10.	Borawskie	17-81	1	13	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
11.	Dąbrowskie	17-80	1	1	C-037 z 29.11.19 67	grodzisko, wczesne średniowiecze
12.	Dąbrowskie	17-80	3	2	—	śląd osadnictwa, średniowiecze
13.	Dąbrowskie	17-80	4	3	—	— śląd osadnictwa, epoka kamienia — osada, późny okres wpływów rzymskich (kultura zachodniobałtyjska) — osada, okres wędrówek ludów — śląd osadnictwa, VIII - X w. — śląd osadnictwa, późne średniowiecze — osada, okres nowożytny (XVI-XX w.)
14.	Dąbrowskie	17-80	5	4	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
15.	Dąbrowskie	17-80	6	12	—	— ślad osadnictwa, neolit — osada, wczesne średniowiecze
16.	Dąbrowskie	17-80	7	13	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich (kultura zachodniobałtyjska) — ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów
17.	Dobki	18-79	1	53	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
18.	Dobki	18-79	2	54	—	— ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska) — ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska) — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
19.	Dobki	18-79	3	55	—	osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
20.	Dobki	18-79	4	56	—	ślad osadnictwa, chronologia nieokreślona
21.	Doliwy	18-79	I	1	—	ślad osadnictwa, chronologia nieokreślona [dane archiwalne]
22.	Doliwy	18-79	II	2	—	osada, średniowiecze
23.	Doliwy	18-79	3	29	—	ślad osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
24.	Doliwy	18-79	4	30	—	osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
25.	Doliwy	18-79	5	67	—	ślad osadnictwa, pradzieje
26.	Doliwy	18-79	6	68	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
27.	Doliwy	18-79	7	69	—	ślad osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
28.	Doliwy	18-79	8	70	—	ślad osadnictwa, mezolit - wczesna epoka brązu
29.	Doliwy	18-78	9	5	—	kurhan, chronologia nieokreślona
30.	Doliwy	18-78	10	6	—	ślad osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
31.	Doliwy	18-78	11	7	—	— osada, pradzieje — ślad osadnictwa, okres nowożytny
32.	Doliwy	18-78	12	8	—	— ślad osadnictwa, późny paleolit - mezolit

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
						— ślad osadnictwa, mezolit - wczesna epoka brązu — ślad osadnictwa, późne średniowiecze – okres nowożytny
33.	Doliwy	18-78	13	9	—	ślad osadnictwa, pradzieje
34.	Doliwy	18-78	14	10	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia - epoka żelaza — osada / cmentarzysko, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska) — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
35.	Doliwy	18-78	15	11	—	osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska)
36.	Doliwy	18-78	16	12	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska)
37.	Duły	18-79	1	3	—	ślad osadnictwa, chronologia nieokreślona [dane archiwalne]
38.	Duły	18-79	2	31	—	— ślad osadnictwa, mezolit - epoka żelaza — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
39.	Duły	18-79	3	40	—	— ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich - wczesne średniowiecze — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
40.	Duły	18-79	4	41	—	— ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich - wczesne średniowiecze — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
41.	Duły	18-79	5	42	—	— osada, okres wpływów rzymskich - wczesne średniowiecze — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
42.	Dzięgiele Oleckie	21-80	1	15	—	osada, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska)
43.	Dzięgiele Oleckie	21-80	2	16	—	— ślad osadnictwa, średniowiecze — osada, okres nowożytny
44.	Gąski	20-80	1	9	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
45.	Gąski	20-80	2	10	—	ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich (kultura bogaczewska)
46.	Gąski	20-80	3	12	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
47.	Gąski	20-80	4	14	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
48.	Gąski	20-80	5	15	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
49.	Gąski	20-79	VI	1	—	osada, chronologia nieokreślona [dane archiwalne]
50.	Gąski	20-79	VII	2	—	śląd osadnictwa, okres wędrówek ludów [dane archiwalne]
51.	Gąski	20-79	VIII	16	—	śląd osadnictwa, pradzieje
52.	Gąski	20-79	IX	17	—	— śląd osadnictwa, późne średniowiecze — śląd osadnictwa, okres nowożytny
53.	Gąski	20-79	X	18	—	— śląd osadnictwa, pradzieje — osada, późne średniowiecze — osada, okres nowożytny
54.	Gąski	20-79	XI	19	—	obozowisko, epoka kamienia
55.	Giże	19-79	1	4	—	obozowisko, mezolit (kundajski krąg kulturowy)
56.	Giże	19-79	2	5	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
57.	Giże	19-79	3	9	—	śląd osadnictwa, mezolit
58.	Giże	19-79	4	11	—	— śląd osadnictwa, pradzieje — obozowisko, epoka kamienia
59.	Giże	19-79	5	12	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
60.	Giże	19-79	6	13	—	śląd osadnictwa, pradzieje
61.	Giże	19-79	7	14	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia - epoka brązu
62.	Giże	19-79	8	20	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
63.	Giże	19-79	9	23	—	— śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska) — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
64.	Giże	19-79	10	24	—	— osada, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska) — osada, okres nowożytny
65.	Giże	19-79	11	25	—	— osada, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska)

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
						— osada, okres nowożytny
66.	Giże	19-79	12	26	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia - epoka żelaza — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
67.	Giże	19-79	13	27	—	osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
68.	Giże	19-79	14	28	—	— ślad osadnictwa, mezolit — ślad osadnictwa, późne średniowiecze – okres nowożytny
69.	Giże	19-79	15	29	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia - epoka brązu — ślad osadnictwa, późne średniowiecze – okres nowożytny
70.	Giże	19-79	16	30	—	— ślad osadnictwa, chronologia nieokreślona — osada, okres nowożytny
71.	Giże	19-79	17	31	—	— ślad osadnictwa, mezolit (kultura komornicka) — obozowisko / osada, mezolit - epoka brązu — osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska) — osada, okres nowożytny
72.	Giże	19-79	18	32	—	ślad osadnictwa, pradzieje
73.	Giże	18-79	19	52	—	— ślad osadnictwa, mezolit – epoka żelaza — ślad osadnictwa, późne średniowiecze – okres nowożytny
74.	Gordejki	18-79	1	15	—	— ślad osadnictwa, chronologia nieokreślona — ślad osadnictwa, epoka kamienia
75.	Gordejki	18-79	2	16	—	ślad osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
76.	Gordejki	18-79	3	17	—	ślad osadnictwa, mezolit
77.	Gordejki	18-79	4	18	—	ślad osadnictwa, późne średniowiecze – okres nowożytny
78.	Gordejki	18-79	5	19	—	— ślad osadnictwa, mezolit — ślad osadnictwa, okres nowożytny

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
79.	Gordejki	18-79	6	20	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
80.	Gordejki	18-79	7	21	—	— śląd osadnictwa, mezolit (kundajski krąg kulturowy) — osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska)
81.	Gordejki	18-79	8	22	—	— śląd osadnictwa, epoka kamienia — śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza — śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska) — śląd osadnictwa, późne średniowiecze – okres nowożytny
82.	Gordejki	18-79	9	23	—	— śląd osadnictwa, epoka kamienia — osada, mezolit - epoka żelaza — osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska) — śląd osadnictwa, okres nowożytny
83.	Gordejki	18-79	10	24	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
84.	Gordejki	18-79	11	25	—	— śląd osadnictwa, mezolit – epoka żelaza — śląd osadnictwa, późne średniowiecze – okres nowożytny
85.	Gordejki	18-79	12	26	—	— śląd osadnictwa, mezolit - wczesna epoka brązu — śląd osadnictwa, okres nowożytny
86.	Gordejki	18-79	13	43	—	— śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska) — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
87.	Gordejki	18-79	14	44	—	— śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska) — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
88.	Gordejki	18-79	15	45	—	osada, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska)
89.	Gordejki	18-79	16	46	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
90.	Gordejki	18-79	17	47	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
91.	Gordejki	18-79	18	48	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
92.	Gordejki	18-79	19	49	—	osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska)
93.	Gordejki	18-79	20	50	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
94.	Gordejki	18-79	21	51	—	— śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza — śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska)
95.	Gordejki	18-79	22	72	—	śląd osadnictwa, średniowiecze
96.	Gordejki	18-79	23	74	—	śląd osadnictwa, średniowiecze
97.	Gordejki Małe	18-79	1	5	—	śląd osadnictwa, wczesna epoka żelaza - okres wpływów rzymskich
98.	Gordejki Małe	18-79	2	6	—	— śląd osadnictwa, mezolit – epoka żelaza — śląd osadnictwa, okres nowożytny
99.	Gordejki Małe	18-79	3	7	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
100.	Gordejki Małe	18-79	4	8	—	— śląd osadnictwa, epoka kamienia — śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich - wczesne średniowiecze
101.	Gordejki Małe	18-79	5	9	—	— obozowisko, epoka kamienia — śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza — osada cmentarzysko ciałopalne, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska)
102.	Gordejki Małe	18-79	6	58	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
103.	Gordejki Małe	18-79	7	59	—	osada, wczesna epoka żelaza - okres wpływów rzymskich
104.	Gordejki Małe	18-79	8	60	—	— śląd osadnictwa, epoka kamienia - wczesna epoka brązu — osada, wczesna epoka żelaza (kultura kurhanów zachodnio-bałtyjskich)
105.	Gordejki Małe	18-79	9	61	—	— śląd osadnictwa, epoka kamienia — osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska) — śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska)
106.	Gordejki Małe	18-79	10	62	—	— śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza — osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
						bogaczewska)
107.	Gordejki Małe	18-79	11	63	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
108.	Gordejki Małe	18-79	12	64	—	śląd osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
109.	Gordejki Małe	18-79	13	65	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
110.	Imionki	19-80	1	2	—	śląd osadnictwa, mezolit
111.	Jaški	18-80	1	46	—	śląd osadnictwa, mezolit, neolit
112.	Jaški	18-80	2	47	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
113.	Jaški	18-80	3	48	—	— osada, mezolit — osada, neolit - brąz
114.	Kijewo	21-80	1	23	—	— śląd osadnictwa, mezolit — śląd osadnictwa, epoka brązu lub epoka żelaza
115.	Kijewo	21-80	2	24	—	śląd osadnictwa, mezolit
116.	Kijewo	21-80	3	33	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
117.	Kijewo	21-80	4	42	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
118.	Kolonia Olecko	18-80	1	43	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
119.	Kolonia Olecko	18-80	2	44	—	śląd osadnictwa, mezolit
120.	Kolonia Olecko	18-80	3	45	—	osada, XVIII - XIX w.
121.	Kukowo	19-80	1	5	—	— śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze (XIII w.) — osada, okres nowożytny (XVIII - XIX - XX w.)
122.	Kukowo	19-80	2	6	—	— śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze — osada, okres nowożytny (XVI - XIX w.)
123.	Kukowo	19-80	3	7	—	— śląd osadnictwa, epoka kamienia, późny paleolit — śląd osadnictwa, mezolit
124.	Kukowo	19-80	4	8	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia, późny paleolit
125.	Kukowo	19-80	5	9	—	— śląd osadnictwa, wczesna epoka żelaza (kultura kurhanów zachodnio-

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
						bałtyjskich) — ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze (IX - XII w.) — ślad osadnictwa, okres nowożytny (XVI - XVII w.)
126.	Kukowo	19-80	6	10	—	ślad osadnictwa, okres nowożytny (XVII - XIX w.)
127.	Kukowo	20-80	8	21	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
128.	Lenarty	17-80	1	11	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
129.	Lenarty	17-80	2	14	—	ślad osadnictwa, mezolit
130.	Lenarty	17-80	3	15	—	ślad osadnictwa, mezolit
131.	Lenarty	17-80	4	16	—	— ślad osadnictwa, późny paleolit — ślad osadnictwa, mezolit
132.	Lenarty	17-80	5	17	—	— pracownia krzemieniarska, późny paleolit (kultura świderska) — pracownia krzemieniarska, mezolit (kultura niemieńska)
133.	Lenarty	17-80	6	18	—	ślad osadnictwa, mezolit
134.	Lenarty	17-80	7	19	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
135.	Lenarty	17-80	8	20	—	ślad osadnictwa, późny paleolit
136.	Lenarty	16-80	9	8	—	ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza - okres wpływów rzymskich
137.	Lenarty	16-80	10	9	—	— osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów — osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
138.	Lenarty	16-80	11	10	—	— ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze — ślad osadnictwa, późne średniowiecze
139.	Lesk	19-80	1	1	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia, późny paleolit — osada, wczesne epoka żelaza (kultura kurhanów zachodnio- bałtyjskich) — ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich (kultura bogaczewska)
140.	Łęgowo	17-79	1	16	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
141.	Łęgowo	18-79	1	4	—	ślad osadnictwa, późny paleolit

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
142.	Łęgowo	17-79	2	17	—	śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura sudowska)
143.	Możne	18-80	1	1	—	Funkcja nieznana, chronologia nieznana [dane archiwalne]
144.	Możne	18-80	2	6	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
145.	Możne	18-80	3	7	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
146.	Możne	18-80	4	8	—	śląd osadnictwa, mezolit
147.	Możne	18-80	5	9	—	śląd osadnictwa, mezolit, neolit
148.	Możne	18-80	6	10	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
149.	Możne	18-80	7	11	—	śląd osadnictwa, XVII - XVIII w.
150.	Możne	18-80	8	12	—	śląd osadnictwa, mezolit
151.	Możne	18-80	9	13	—	obozowisko, mezolit
152.	Możne	18-80	10	14	—	śląd osadnictwa, późny paleolit (kultura świderska)
153.	Możne	18-80	11	15	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
154.	Możne	18-80	12	16	—	— 1/ śląd osadnictwa, późny paleolit (kultura świderska) — 2/ śląd osadnictwa, epoka kamienia
155.	Możne	18-80	13	17	—	śląd osadnictwa, mezolit
156.	Możne	18-80	14	18	—	śląd osadnictwa, mezolit
157.	Możne	18-80	15	19	—	obozowisko, mezolit
158.	Możne	18-80	16	20	—	— obozowisko, późny paleolit (kultura świderska) — obozowisko, mezolit
159.	Możne	18-80	17	21	—	— obozowisko, późny paleolit (kultura świderska) — osada, neolit - brąz
160.	Możne	18-80	18	22	—	— obozowisko, późny paleolit — obozowisko, mezolit

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
161.	Możne	18-80	19	23	—	— ślad osadnictwa, paleolit — ślad osadnictwa, mezolit
162.	Możne	18-80	20	24	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
163.	Możne	18-80	21	25	—	— ślad osadnictwa, późny paleolit — ślad osadnictwa, okres nowożytny
164.	Możne	18-80	22	26	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
165.	Możne	18-80	23	27	—	śląd osadnictwa, późny paleolit
166.	Możne	18-80	24	28	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
167.	Możne	18-80	25	29	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — ślad osadnictwa, neolit - brąz
168.	Możne	18-80	26	57	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
169.	Olecko	18-80	1	2	—	osada, XVI - XIX w.
170.	Olecko	18-80	2	3	—	osada, XVI - XVIII w.
171.	Olecko	18-80	3	51	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
172.	Olecko	18-80	4	52	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — osada, XVII - XX w.
173.	Olecko	18-80	5	53	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
174.	Olecko	18-80	6	54	—	— ślad osadnictwa, mezolit — osada, późne średniowiecze 3/ osada, XIX - XX w.
175.	Olecko	18-80	7	55	—	śląd osadnictwa, neolit
176.	Olecko	18-80	8	56	—	osada, XVII - XX w.
177.	Olszewo	17-79	1	3	—	skarb, wczesne średniowiecze [dane archiwalne]
178.	Olszewo	17-79	2	4	—	skarb, wczesne średniowiecze [dane archiwalne]
179.	Olszewo	17-79	3	9	—	— osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura sudowska) — ślad

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
						osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska)
180.	Olszewo	18-79	4	10	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — ślad osadnictwa, mezolit – epoka żelaza
181.	Olszewo	17-79	5	10	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
182.	Olszewo	18-79	5	11	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — ślad osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
183.	Olszewo	18-79	6	12	—	osada, epoka brązu - epoka żelaza
184.	Olszewo	18-79	7	13	—	ślad osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
185.	Olszewo	18-79	8	14	—	ślad osadnictwa, mezolit - wczesna epoka brązu
186.	Olszewo	18-79	9	57	—	— 1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska) — 2/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze (kultura jaćwieska)
187.	Olszewo	18-79	10	66	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia - epoka żelaza
188.	Olszewo	18-79	11	71	—	ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza (kultura kurhanów zachodnio-bałtyjskich)
189.	Plewki	16-81	1	26	—	ślad osadnictwa, mezolit - wczesna epoka brązu
190.	Plewki	16-81	2	27	—	ślad osadnictwa, mezolit - wczesna epoka brązu
191.	Plewki	16-81	3	28	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura sudowska)
192.	Plewki	16-81	4	45	—	osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
193.	Plewki	16-81	5	46	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
194.	Przytuły	18-81	1	1	—	— ślad osadnictwa, mezolit (kultura niemeńska) — osada, okres wpływów rzymskich (kultura bogaczewska)
195.	Przytuły	18-81	2	4	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
196.	Przytuły	18-81	3	5	—	ślad osadnictwa, XVIII - XIX w.
197.	Przytuły	18-81	4	6	—	ślad osadnictwa, okres nowożytny

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
198.	Przytuły	18-80	5	4	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — osada, XIX - XX w.
199.	Przytuły	18-80	6	5	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
200.	Raczki Wielkie	18-81	1	7	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
201.	Raczki Wielkie	18-81	2	8	—	śląd osadnictwa, okres nowożytny
202.	Raczki	18-81	3	9	—	śląd osadnictwa, starożytność
203.	Rosochackie	19-80	1	13	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia, późny paleolit
204.	Sedranki	18-80	1	30	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — osada, XIX - XX w.
205.	Sedranki	18-80	2	31	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
206.	Sedranki	18-80	3	32	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
207.	Sedranki	18-80	4	33	—	śląd osadnictwa, mezolit
208.	Sedranki	18-80	5	34	—	— ślad osadnictwa, późny paleolit — ślad osadnictwa, mezolit
209.	Sedranki	18-80	6	35	—	śląd osadnictwa, późny paleolit
210.	Sedranki	18-80	7	36	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
211.	Sedranki	18-80	8	37	—	— ślad osadnictwa, mezolit — ślad osadnictwa, neolit
212.	Sedranki	18-80	9	38	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
213.	Sedranki	18-80	10	39	—	śląd osadnictwa, późny paleolit (kultura świderska)
214.	Sedranki	18-80	11	40	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
215.	Sedranki	18-80	12	41	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
216.	Sedranki	18-80	13	42	—	— ślad osadnictwa, mezolit — ślad osadnictwa, neolit
217.	Sedranki	17-80	14	6	—	śląd osadnictwa, późny paleolit (kultura świderska)
218.	Sedranki	17-80	15	7	—	— ślad osadnictwa, mezolit

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
						— ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich (kultura zachodniobałtyjska)
219.	Sedranki	17-80	16	8	—	— ślad osadnictwa, późny paleolit (kultura świderska) — osada, późny okres wpływów rzymskich (kultura zachodniobałtyjska) — ślad osadnictwa, VIII-X w. — ślad osadnictwa, XI- XIII w. — osada, okres nowożytny (XVII - XIX w.)
220.	Szczecinki	17-81	1	10	—	osada, późne średniowiecze – okres nowożytny
221.	Szczecinki	17-81	2	12	—	ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
222.	Ślepie	20-80	1	11	—	— ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich (kultura bogaczewska) — ślad osadnictwa, okres nowożytny
223.	Ślepie	20-80	2	13	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
224.	Ślepie	20-80	3	19	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
225.	Ślepie	20-80	4	20	—	ślad osadnictwa, mezolit
226.	Świdry	21-80	1	8	—	ślad osadnictwa, średniowiecze
227.	Świdry	21-80	2	9	—	— obozowisko, późny mezolit (kultura niemeńska) — ślad osadnictwa, średniowiecze
228.	Świdry	21-80	3	12	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia
229.	Świdry	21-80	4	13	—	ślad osadnictwa, epoka brązu lub epoka żelaza
230.	Świdry	21-80	5	14	—	ślad osadnictwa, mezolit (kultura niemeńska)
231.	Wólka Kijewska	20-80	1	16	—	ślad osadnictwa, mezolit
232.	Zabelne	20-79	1	3	—	cmentarzysko, okres wpływów rzymskich [dane archiwalne]
233.	Zabelne	19-79	2	6	—	— ślad osadnictwa, chronologia nieokreślona — ślad osadnictwa, epoka kamienia — ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich (kultura bogaczewska)
234.	Zabelne	19-79	3	7	—	ślad osadnictwa, epoka kamienia

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Olecko na lata 2025-2028

L.p.	Adres	Numer obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr w rejestrze zabytków	Funkcja obiektu i chronologia
235.	Zabielne	19-79	4	8	—	— ślad osadnictwa, epoka kamienia — ślad osadnictwa, mezolit - epoka żelaza
236.	Zabielne	20-79	V	4	—	osada, epoka żelaza [dane archiwalne]
237.	Zabielne	20-79	VI	21	—	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
238.	Zabielne	20-79	VII	22	—	obozowisko, epoka kamienia
239.	Zabielne	20-79	VIII	23	—	— ślad osadnictwa, późne średniowiecze — ślad osadnictwa, okres nowożytny
240.	Zajdy	19-79	1	10	—	kopiec, chronologia nieokreślona
241.	Zajdy	19-79	2	21	—	śląd osadnictwa, epoka kamienia
242.	Zajdy	19-79	3	22	—	— ślad osadnictwa, chronologia nieokreślona — osada, okres wpływów rzymskich - okres wędrówek ludów (kultura bogaczewska) — ślad osadnictwa, późne średniowiecze – okres nowożytny
243.	Zajdy	20-79	IV	20	—	obozowisko, epoka kamienia
244.	Zatyki	20-80	1	17	—	śląd osadnictwa, mezolit neolit
245.	Zatyki	20-80	2	18	—	śląd osadnictwa, neolit

Źródło: Wykaz stanowisk archeologicznych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olecko

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy	102
Tabela 2. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Olecko – Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego jako kluczowy czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego	103
Tabela 3. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Olecko – Priorytet II. Świadome zarządzanie, edukacja i ochrona krajobrazu kulturowego	104
Tabela 4. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Olecko – Priorytet III. Promocja dziedzictwa kulturowego i rozwój turystyki	104
Tabela 5. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu.....	106

Rysunek 1. Położenie gminy Olecko na tle województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu oleckiego	60
Rysunek 2 Herb miasta Olecko.....	67
Rysunek 3. Flaga miasta Olecko	67
Rysunek 4. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Olecko.....	71
Rysunek 5. Wystawa w Oleckiej Izbie Historycznej.....	76
Rysunek 6. Budynek dawnego starostwa powiatowego w Olecku	77
Rysunek 7. Zespół Pałacowy na terenie gminy Olecko – teren Muzeum Motoryzacji.....	78
Rysunek 8. Dwór w Białej Oleckiej	88
Rysunek 9. Dwór w Gordejkach Małych	89
Rysunek 10. Dwór w Siejniku	90
Rysunek 11. Pomnik poświęcony poległym w I wojnie światowej znajdujący się w Parku miejskim w Olecku	92
Rysunek 12. Kościół pw. św. Antoniego Padewskiego w Gąskach.....	93
Rysunek 13. Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Olecku.....	94
Rysunek 14. Kościół Ewangelicki pw. Św. Stanisława Biskupa w Szczecinkach	95
Rysunek 15. Zabytkowa część miasta w Olecku.....	96
Rysunek 16. Budynek dawnego starostwa w Olecku	97
Rysunek 17. Zabudowa przy ul. Armii Krajowej w Olecku.....	98
Rysunek 18. Budynek przy ulicy Kolejowej 29 w Olecku	99
Rysunek 19. Zabudowa przy Placu Wolności w Olecku	100
Rysunek 20. Młyn wodny w Sedrankach	101

Spis załączników

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Olecko zgodnie z gminną ewidencją zabytków.....	110
Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych Gminy Olecko	117